

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Moniammatillisen oppivan yhteisön
merkitys viittomakielentulkin työelämätaitojen
kehittymisen näkökulmasta**

Enni Kemppainen

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

Toukokuu / 2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Enni Kempainen	Sivumäärä 44 ja 2 liitesivua
Työn nimi Moniammatillisen oppivan yhteisön merkitys viittomakielentulkin työelämätaitojen kehittymisen näkökulmasta	
Ohjaavat opettajat Hanna-Kaisa Turja	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja HUMAK opiskelijatiimi, Tero Lämsä	
Tiivistelmä <p>Toiminnallinen opinnäytetyö vastaa tutkimuskysymykseen: mitä merkitystä moniammatillisesta oppivasta yhteisöstä on viittomakielentulkin työelämätaitojen kehittymiselle. Opinnäytetyö rakentuu kahdesta toiminnallisesta osuudesta. Ensimmäinen osuus käsittelee opiskelua ainoana viittomakielentulkkiopiskelijana HUMAK opiskelijatiimissä. Havainnot keskittyivät ainoastaan moniammatillisuuden, tiimin ja vuorovaikutuksen merkitykseen työelämätaitojen kehittymiselle. Toinen osuus rakentuu HUMAK opiskelijatiimille järjestettävästä oppimistilanteesta ja sen kautta opiskelijatiimin tekemien kehitysehdotusten esittelystä.</p> <p>Oppivassa yhteisössä saatujen kokemusten, koettiin kehittäneen viittomakielentulkin työn hallinnan vaatimia työelämätaitoja. Erityisesti yrittäjäyys tietoisuuden sekä vuorovaikutus- ja tiimityöskentelytaitojen koettiin kehittyneen. Ainoana tulkkiopiskelijana HUMAK opiskelijatiimissä suoritettavat opinnot ja viittomakielentulkin keskeisimpien työelämätaitojen (kielitaito, kääntäminen ja tulkkaus sekä tulkkauksilanneosaaminen) kehittäminen jäivät erillisiksi kokonaisuuksiksi. Tämän vuoksi kyseisten taitojen kehittäminen jäi opiskelijan omalle vastuulle.</p> <p>Opinnäytetyön toisessa osuudessa käy ilmi HUMAK opiskelijatiimin kehittäminen yhteisen toiminnan avulla. Tällöin yhteisölle tarjottiin myös oppimisen kokemus, reflektoidessaan omia ja yhteisön toimintatapoja. Opiskelijatiimin tekemissä kehitysehdotuksissa korostui tiedon jakamisen ja ryhmäytymisen tärkeys.</p>	
Asiasanat Moniammatillisuus, oppimisympäristö, viittomakielentulkit	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
The Degree Programme in Sign Language Interpreting

ABSTRACT

Author Enni Kemppainen	Number of Pages 22 and 2 appendices
Title The meaning of a learning multi-professional community on the point of view of a sign language interpreter's working skill development	
Supervisor Hanna-Kaisa Turja	
Subscriber and/or Mentor HUMAK Opiskelijatiimi, Tero Lämsä	
<p>Abstract</p> <p>This thesis work answers to analysis question: "what is the meaning of a learning multi-professional community to the development of working life skills of a sign language interpreter". The study consists of two parts. The first part describes studying as the only sign language interpreter in HUMAK student team. Observations in this part were focused to the meaning of multi-professionalism, team and interaction for development of working life skills. The second part of the thesis work consists of analysis of a learning situation arranged for HUMAK student team and from introduction of the improvement proposals made by the team in respect of the fore mentioned situation.</p> <p>Experiences gained in a learning community were felt to have improved the mastery of skills required in sign language interpreter's work. Especially the entrepreneurship awareness as well as interaction and teamworking skills felt to have improved. The studies done as the only sign language interpreter student in HUMAK student team and the development of the most crucial skills of a sign language interpreter (language skills, translation and interpretation, ability in interpretation situation) were left as separate concepts. That is why development of the sign language interpreter skills were left as the student's own responsibility.</p> <p>The second part of the thesis describes development of a HUMAK student team via common co-operation. This case also provided the group a joint learning experience when reflecting their own and common habits. The final improvement proposals made by the student team emphasized the importance of information sharing and formation of team unity.</p>	
Keywords Multi-professional, learning environment, sign language interpreters	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1 JOHDANTO	5
2 VIITTOMAKIELENTULKKIEN KESKEISIMMÄT TYÖELÄMÄTAIDOT	7
3 MONIAMMATILLISUUS	8
3.1 Viittomakielentulkkien moniammatillinen yhteistyö	9
4 MONIAMMATILLINEN OPPIVA YHTEISÖ	11
4.1 Opiskelijana HUMAK opiskelijatiimissä	12
4.2 Kuudes aisti NY	15
4.3 Moniammatillisia haasteita oppivassa yhteisössä	18
5 TIIMI	21
5.1 Erilaisten tiimien kehitys	22
5.2 Tiimin merkitys työelämätaitojen kehittymiselle	25
6 VUOROVAIKUTUS	26
6.1 HUMAK opiskelijatiimin vuorovaikutuskulttuuri	28
6.2 Vuorovaikutus ja työelämätaitojen kehitys	29
7 OPPIMISTILANNE HUMAK OPISKELIJATIIMILLE	30
7.1 Oppimistilanteen suunnittelu	32
7.2 Oppimistilanteen kuvaus	33
7.3 Oppivan yhteisön tuottamat kehitysehdotukset	36
7.4 Oppimistilaanteen merkitys työelämätaitojen kehittymiselle	38
8 POHDINTA	39
 LÄHTEET	 42
LIITTEET	45

1 JOHDANTO

Viittomakielentulkkiopiskelijoita on osallistunut Humanistisen ammattikorkeakoulun oppivaan yhteisöön HUMAK opiskelijatiimiin nyt kolmena vuotena. Moniammatillinen oppiva yhteisö käsittää moniammatillisesti muodostetun yhteisön, joilla on halua oppia ja kehittyä yhdessä kehittäen toimintakulttuuriaan (Leinonen, Partanen & Palviainen 2001, 205). Aloitin opiskelun HUMAK opiskelijatiimissä ainoana viittomakielentulkkiopiskelijana syyskuussa 2011. Osallistumiseni moniammatillisen oppivan yhteisön toimintaan ainoana viittomakielentulkkiopiskelijana vaikutti olennaisesti perustettavan NY-yrityksen palveluiden tarjoamiseen ja opintojen suorittamiseen.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on toiminnan esittely ammatilliselle kentälle (Vilkka & Airaksinen 2004, 9). Opinnäytetyön tilaajana toimii HUMAK opiskelijatiimi. Opinnäytetyö vastaa tutkimuskysymykseen: mitä merkitystä moniammatillisesta oppivasta yhteisöstä on viittomakielentulkin työelämätaitojen kehittymiselle. Oppivan yhteisön merkityksen tarkastelu viittomakielentulkin työelämätaitojen kehittymisen näkökulmasta on ensikertaista, eikä täten kyseisestä aiheesta ole aikaisempia tutkimuksia.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on jakaa tietoa HUMAK opiskelijatiimille oppivan yhteisön merkityksestä viittomakielentulkkien työelämätaitojen kehittymisen näkökulmasta. Opinnäytetyöni sovellusarvo on tilaajalle keskeinen, koska tämän avulla opiskelijatiimin on mahdollisuus kehittää toimintaansa viittomakielentulkki koulutuksen näkökulmasta. Tulevaisuuden visioissa kaiken koulutuksen tulisi korostaa moniammatillisuutta, yrittäjyyttä ja työelämälähtöistä opiskelua (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 14). Elina Nikoskisen (2008, 89) mukaan viittomakielentulkit kuitenkin kokevat koulutuksen antavan näihin vähäisiä valmiuksia. Moniammatillisuus, yrittäjyys ja työelämälähtöinen opiskelu ovat oppivan yhteisön keskeisimpiä toimintatapoja. Aiheeni nousee erityisen ajankohtaiseksi näin opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman koulutuksen ja tutkimuksen vuosien 2011–2016 kehittämissuunnitelman julkistamisen aikaan. Kehityssuunnitelman mukaan koulutuksen ja työelämän yhteyksiä tullaan tulevaisuudessa vahvistamaan yhä enemmän (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 17).

Tutkimusten perusteella on osoitettu, että moniammatillisessa työskentelyssä korostuu erityisesti ryhmän toiminta eli tiimityöskentely- ja vuorovaikutustaidot (Isoherranen 2008c, 28). Tämän vuoksi rajaan aiheeni tarkastelemaan ainoastaan moniammatillisuuden -, tiimin- ja vuorovaikutuksen merkitystä viittomakielentulkin työelämätaitojen kehittymisen näkökulmasta. Opinnäytetyöni rakentuu kahdesta toiminnallisesta osuudesta:

1. HUMAK opiskelijatiimissä lukuvuonna 2011–2012 suorittamastani opiskelusta ainoana viittomakielentulkkiopiskelijana ja tämän kautta saamieni kokemusten tarkastelusta viittomakielentulkkien työelämätaitojen kehityksen näkökulmasta.
2. HUMAK opiskelijatiimille järjestettävästä oppimistilanteesta ja sen kautta saatavien opiskelijatiimin kehitysehdotusten esittelystä.

Fenomenologisuus tarkoittaa kokemusten tutkimusta eli toiminnan, havainnoinnin ja koetun ymmärtämistä suhteessa omaan todellisuuteensa (Laine 2007, 29). Opiskeluvuoden aikana keräämiäni kokemuksia, oppivan yhteisön merkitystä tarkastelen oppimispäiväkirja merkintöjeni pohjalta käyttäen apunani fenomenologista tutkimusmenetelmää. Merkityksen rakentumisessa tulee huomioida se, että kaikki merkitsee meille jotain. Kokemus muovautuu ihmiselle merkityksellisten havaintojen pohjalta, joihin vaikuttaa ihmisen pyrkimys, kiinnostus ja uskomus. (mt., 27.) Tämän vuoksi havainnoissani täytyy huomioida osallisuuteeni osana oppimisympäristöä. Osallisuuteeni vuoksi kokemusten tarkastelu ulkopuolisesta näkökulmasta on mahdotonta.

Opinnäytetyön ensimmäisessä osuudessa kuvaan prosessia opiskelijatiimissä. Tuon esille kokemuksiani oppivan yhteisön merkitystä viittomakielentulkkiopiskelijan työelämätaitojen kehitykselle. Käsittelen viittomakielentulkille keskeisimmät työelämätaidot, oppivan yhteisön käsitteen sekä HUMAK opiskelijatiimin ja sen toimintaperiaatteet. Tarkastelen myös HUMAK opiskelijatiimin merkitystä tiimityöskentelyn ja vuorovaikutuksen näkökulmista. Tämän jälkeen alkaa opinnäytetyöni toinen toiminnallinen osuus, joka keskittyy HUMAK opiskelijatiimissä järjestettävään oppimistilaisuuteen. Kuvaan oppimistilaisuuden tarkoituksen, toteutuksen ja esittelen oppimistilanteen kautta saatavat HUMAK opiskelijatiimin luomat kehitysehdotukset. Lopuksi pohdin oppivan yhteisön merkitystä viittomakielentulkkien työelämätaitojen kehitykselle. Lisäksi tuon ilmi omieni kokemusteni kautta tulleet kehitysehdotukset ja jatkotutkimusaiheet.

2 VIITTOMAKIELENTULKKIEN KESKEISIMMÄT TYÖELÄMÄTAIDOT

Viittomakielentulkkiensa työelämätaidot edellyttävät moninaista osaamista. Elina Nikoskinen (2010, 28–30) Humanistiselle ammattikorkeakoululle tekemässään selvityksessä ”Viittomakielentulkkiensa työelämään sijoittautuminen, koulutuskokemukset ja jatko-opintosuunnitelmat” jakaa viittomakielentulkkiensa työelämätaidot neljään keskeisimpään osaan. Substanssiosaamisella tarkoitetaan työssä tarvittavaa keskeisintä taitotietoa eli ydinosaamista (Helakorpi 2009, 2). Selvityksen mukaan viittomakielentulkkiensa substanssiosaamiseen muodostaa vahva kielitaito. Tämä tarkoittaa viittomakielentulkkiensa työkielten eli suomen kielen ja suomalaisen viittomakielen hallitsemista. Kielitaidon hallintaan sisältyy myös tietoisuus suomalaisen - ja viittomakielisen kulttuurin erityispiirteistä ja viestintätavoista. (Nikoskinen 2010, 28.)

Toisen merkittävän kokonaisuuden viittomakielentulkkiensa työelämätaitoina muodostaa kääntäminen ja tulkkaus. Tulkilta edellytetään tulkkaustilanteen hallintaa sekä konsekutiivi- ja simultaanitulkkauksen osaamista. Kolmas kokonaisuus on tulkkaustilanneosaaminen. Erilaisiksi tulkkaustilanteiksi voidaan erottaa esimerkiksi opiskelu- ja asioimistulkkaus. Monipuoliset tulkkaustilanteet vaativat viittomakielentulkeilta laajasti eri alojen tuntemusta. (Nikoskinen 2010, 28-29).

Neljännän kokonaisuuden muodostavat työn hallinnan kokonaisuus. Humanistisen ammattikorkeakoulun (2008) tekemässä esityksessä koulutuksen laatuyksiköksi, viittomakielentulkkiensa työelämätaidoiksi erotellaan yrittäjäyystaidot, itsensä ja muiden johtaminen sekä tulkkipäätöstyö (Nikoskinen 2010, 28). Tulkkipäätöstyössä vaadittavia työelämätaitoja ovat tulkkipäätely ja raportointi. Tulkkipäätöstyössä ja yleisesti työn hallinta edellyttää hyvää vuorovaikutusosaamista. Vuorovaikutusosaamisessa viittomakielentulkeilta odotetaan hyviä viestintä- ja kommunikaatiotaitoja. (mt., 29.)

Viittomakielentulkkiensa työ on suurelta osin asiakaspalvelutyötä. Tämä on tärkeä osa tulkkiensa työn hallinnan kokonaisuutta. Asiakasryhmä muodostuu kuuroista, kuuroutuneista, huonokuuloisista ja kuurosokeista. Tämä edellyttää tulkeilta erilaisten kommunikaatiotapojen hallintaa. Asiakaslähtöisessä toiminnassa tulkkaus voi sisältää myös lisätoimintoja, kuten opastusta ja kuvailua. Tulkkaustilanteiden suunnittelun,

koordinoinnin- ja toteuttamisen taidot ovat osa työn hallinnan kokonaisuutta. Myös eettisyys ja oikeudenmukaisuus ovat suuressa osassa tulkeilta vaadittavia työelämätaitoja, koska tulkit noudattavat työssään tarkkaa ammattieettistä säännöstöä. (Nikoskinen 2010, 28–29). Tässä opinnäytetyössä tarkastelen oppivan yhteisön merkitystä Elina Nikoskisen (2010) erottelemien viittomakielentulkkien keskeisimpien työelämätaitojen eli kielitaidon, kääntämisen ja tulkkauksen, tulkkaustilanneosaamisen sekä työn hallinnan asettamien vaatimusten pohjalta.

3 MONIAMMATILLISUUS

Monet yhteistyötä, työryhmiä tai niiden työskentelyä määrittelevät käsitteet ovat käytössä usealla eri alalla. Tämän vuoksi käsitteellä on myös monia eri merkityksiä. Suomessa moniammatillisen yhteistyön käsitteellä tarkoitetaan yleisesti eri asiantuntijoiden yhteistyötä. Tällöin henkilöillä on ratkaistavana yhteinen ongelma, suoritettava yhteinen tehtävä tai he etsivät keskustellen yhteistä päätöstä. (Isoherranen 2005, 13). Tulen käyttämään tässä opinnäytetyössä käsitettä moniammatillinen yhteistyö, edellä mainitun Suomessa yleisesti käytössä olevan määritelmän pohjalta.

Sosiaali- ja terveystieteillä moniammatillisen yhteistyön avulla tarjotaan laadukasta ja asiakaslähtöistä palvelua (Isoherranen 2005, 15). Yleisesti moniammatillisen yhteistyön tarkoituksena on koota yhteen erilaisia näkökulmia, täydentäen yhden henkilön tarjoamaa tietoa (Elinkeinoelämän keskusliitto 2010, 9). On tutkittu, että eri ammattialojen kiihtyvän kehityksen seurauksena myös tiedon määrä kasvaa samassa suhteessa. Nykyaikana ei odoteta, että yksi ihminen osaisi vastata kaikkiin tiedon mukanaan tuomiin kysymyksiin. Tämän vuoksi moniammatillinen yhteistyö asetetaan usein tavoitelluimmaksi toimintatavaksi, koska sen avulla voidaan vastata laajoihin kysymyksiin. (Nikander 40/2003.) Ajattelen tähän perustuvan myös HUMAK opiskelijatiimin idean. Toimimalla moniammatillisesti koko lukuvuoden ajan voimme ottaa vastaan laajempia tehtäviä kuin yhden opiskelijan olisi kurssitehtävään mahdollista suorittaa.

Elinkeinoelämän keskusliiton teettämät loppuraportit Tulevaisuusluotain (2006) ja Oivallus (2011) tarkastelevat tulevaisuuden visioita vuodelle 2015 ja 2020. Raporttien yhtenevä kanta on, että tulevaisuudessa työelämä hyödyntää moniammatillisuutta yhä enemmän. Tällä hetkellä työelämä on muutoksessa teollisuusyhteiskunnasta kohti tietoyhteiskuntaa (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 8 & Elinkeinoelämän keskusliitto 2006, 3). Tietoyhteiskunnan käsitteellä tarkoitetaan tiedon mahdollisimman laaja hyväksikäyttöä muun muassa kilpailukyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi (Tilastokeskus 2011). Tietoyhteiskunnan asettamien muutosten seurauksena, työtä tullaan tekemään yhä enemmän moniammatillisissa projekteissa ja vaihtuvissa kokoonpanoissa (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 8).

Mielestäni työelämän muutokset tulevat näkymään myös viittomakielentulkkien työskentely ympäristöissä. Tämän vuoksi moniammatillisen yhteistyön ymmärtäminen on mielestäni tärkeää jo opiskeluaikana. On tutkittu, että nykyaikana viittomakielisen yhteiskunnallisen aseman vahvistuessa, myös viittomakielisten palveluiden järjestäminen ja kehittäminen nostavat asemaansa (Mäkelä 2006, 43). Ajattelen, että tästä johtuen työelämä- ja opiskelutulkkauksessa viittomakielentulkkien asiakkaat tulevat toimimaan yhä enemmän, esimerkiksi moniammatillisissa yhteistyöryhmissä. Mielestäni yhteiskunnalliset muutokset teollisuus yhteiskunnasta kohti tietokuntaa, voivat näkyä viittomakielentulkkien lisääntyvänä osallistumisena moniammatillisiin yhteistyöryhmiin. Työelämässä viittomakielentulkkien toimiminen moniammatillisessa yhteistyössä on nähtävissä jo nyt, esimerkiksi opiskelutulkkauksessa, sosiaali- ja terveysalan yhteistyöryhmissä sekä kulttuuripalveluiden tarjoamisen parissa (mm. Pitkänen 2007, Piirainen & Rytkönen 2009, Reijonen 2008). Seuraavassa luvussa havainnollistan tarkemmin viittomakielentulkkien työelämässä ilmenevää moniammatillisuutta.

3.1 Viittomakielentulkkien moniammatillinen yhteistyö

Viittomakielentulkkien moniammatillisuutta ei ole tutkittu. Tämän vuoksi nostan esille pari havainnollistavaa esimerkkiä ammattikorkeatason opinnäytetöistä. Tehtyjen opinnäytetöiden pohjalta havaitaan, että moniammatillisuus on osa viittomakielentulkkien työtä. Esimerkiksi Eliisa Piiraisen ja Milla Rytkösen (2009) tekemässä opinnäytetyössä ”Kohti kaikille kuuluvaa teatteria, haastattelututkimus teattereiden halus-

ta ja mahdollisuuksista tuottaa esteetöntä teatteria viittomakielisille”, käy ilmi teatteritulkkauksissa teatterin ja tulkkien välillä toteutuva tiivis yhteistyö.

Diakonisen ammattikorkeakoulun opiskelijat Sohvi Koski ja Tanja Koskiniemi (2011) toteuttivat keväällä 2011 kehittämishankkeen. Hankkeen tavoitteena oli luoda toimintamalli tukiviittomaopettajien ja puheterapeuttien moniammatillisen yhteistyön kehittämiseksi. Järjestetyssä tukiviittomienopettajien ja puheterapeuttien välisessä ryhmäkeskustelutilaisuudessa oli käynyt ilmi yhteistyön tarpeellisuus. Kosken ja Koskiniemen (2011, 24) mukaan puheterapeuttien kanssa yhteistyössä toimineet tukiviittomaopettajat olivat kokeneet hyötynneen yhteistyöstä. Tukiviittomaopettajien ja puheterapeuttien välisen moniammatillisen yhteistyön avulla, olisi mahdollista tehdä tukiviittomienopettamisen tavoitteista paremmin asiakasta vastaavia. Tämän hetkinen yhteistyö on puutteellista, eivätkä sen vuoksi yhteiset tavoitteet välttämättä toteudu. (mt., 24.)

Jenni Pitkäsen (2007) opinnäytetyössä ”Toimivaa yhteistyötä? Moniammatillinen yhteistyö viittomakielentulkkien kanssa Kuurojen Liitto ry:n kuntoutussihteerien näkökulmasta” käy ilmi, että myös kuntoutussihteerien ja viittomakielentulkkien välillä ilmenee moniammatillista yhteistyötä. Pitkäsen (2007, 60) mukaan yhteistyön määrittelyssä on eroavaisuuksia. Osa kuntoutussihteereistä mieltää jo tulkkittelauksen teon ja yhteydenotot tulkkiin moniammatilliseksi yhteistyöksi. Kun taas toiset lukevat yhteiset kokoukset, tiedotukset ja suunnittelutyön vasta toteutuneeksi moniammatilliseksi yhteistyöksi. (mt., 60.) Mielestäni ajatus, että tehty tulkkittelu on moniammatillista työskentelyä, heijastaa moniammatillista yhteistyötä käsittelevän tiedon puutetta. Tämän vuoksi koen tiedon keräämisen tärkeäksi, esimerkiksi moniammatillisen koulutuksen avulla.

Piiraisen & Rytkösen (2009), Kosken & Koskiniemen (2011) ja Pitkäsen (2007) opinnäytetöiden avulla voin todeta, että viittomakielentulkeilla ilmenee moniammatillista yhteistyötä. Yhteistyöstä koetaan olevan hyötyä asiakkaalle, mutta siinä ilmenee vielä puutteita (Pitkänen 2007, 60; Koski & Koskiniemi 2011, 24). Moniammatillisuudella on monia positiivisia vaikutuksia asiakaslähtöisemmän työn saavuttamiseksi ja laadun parantamiseksi. Niiden toteutuminen kuitenkin asettaa omat haasteensa. Haasteiden voittaminen ei tapahdu itsestään vaan vaatii tietoista harjoittelua (Elinkei-

noelämän keskusliitto 2010, 34.) HUMAK opiskelijatiimissä saamieni kokemusten kautta koen, että moniammatillisesta yhteistyöstä hahmottuu käsitys toimimalla jo koulutuksen aikana moniammatillisesti. Mielestäni oppivan yhteisön tarjoamien kokemusten avulla mahdollisuudet moniammatillisen yhteistyön osaavaan hyödyntämiseen paranevat. Tutkimusten mukaan ryhmissä tekeminen, toisilta oppiminen ja toisten ideoiden kehittäminen eivät ole vielä suomalaisen kulttuurin vahvuuksia. Tämän vuoksi niihin tulisi panostaa jo opiskeluvaiheessa (mt., 34.) Seuraavassa luvussa käsittelem koulutuksen tarjoamia kokemuksia tarkemmin. Käsittelem moniammatillisen oppivan yhteisön käsitteen, HUMAK opiskelijatiimin ja sen toimintaperiaatteet sekä kerron NY-yrityksestä Kuudes aisti.

4 MONIAMMATILLINEN OPPIVA YHTEISÖ

Moniammatillinen oppiva yhteisö käsittää moniammatillisesti muodostetun yhteisön. Tällaisen yhteisön jäsenillä on halua oppia ja kehittyä yhdessä. Lisäksi he haluavat kehittää yhdessä oppimista tukevia työskentely menetelmiä ja toimintakulttuuriaan. (Leinonen ym. 2001, 205). Oppivassa yhteisössä painottuu oppimisen sosiaalinen luonne ja yhteisen tiedon rakentaminen (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 16). Tutkimusten perusteella on osoitettu, että moniammatillisesti opiskelleilla on positiivisemmat ja laaja-alaisemmat näkemykset yhteistyöosaamisessa verraten tavallisesti opiskelleisiin. Opiskelijoiden moniammatillisen koulutuksen myötä työelämän yhteistyöluonteen ymmärtäminen ja ammatillinen itseluottamus ovat vahvistuneet. Myös eri ammattialojen välisen vuorovaikutuksen ja kulttuurien ymmärrys ovat muuttuneet positiivisemmaksi. (Nurminen 2008, 174.) Koen HUMAK opiskelijatiimissä oppineeni ymmärtämään paremmin yhteisöpedagogien ja kulttuurituottajien koulutusaloja, koska olen päässyt näkemään läheltä heidän työskentelyään ja ammatillisia toimintatapojaan.

Tutkimusten mukaan opiskelijan ollessa osa moniammatillista yhteisöä, hänelle kehittyy kyky arvioida oman - ja yhteisön toiminnan tarkoitusta uudella tavalla (Nurminen 2008, 175). Yhteisössä saatu tieto ja käytännön kokemus siirtyvät opiskelijan kautta työelämään ja käytännön toimintaan (mt.,186). Oppiva yhteisö vahvistaa opiskelumo-

tivaatiota, jos kaikilla sen jäsenillä on yhteinen tavoite. Yhteisöllisen oppimisen perustan luo ajattelun ja käsitysten väliset ristiriidat. Oman ajattelun poiketessa toisten mielipiteistä, omaa toimintaa aletaan vertailla toisiin, innostaen oppimaan. (Repo-Kaarento 2007, 24–25.) HUMAK opiskelijatiimin parissa pääsin kokemaan oppivan yhteisön ajatusten välisiä ristiriitoja sekä ymmärtämään yhteisen tavoitteen tärkeyden. Seuraavassa luvussa, tulen perehtymään tarkemmin kokemuksiini HUMAK opiskelijatiimissä opiskelemisesta. Tämän jälkeen kerron moniammatillisesta NY-yrityksestämme Kuudes aisti ja sen parissa saaduista kokemuksista.

4.1 Opiskelijana HUMAK opiskelijatiimissä

HUMAK opiskelijatiimi on yrittäjyyden ja työelämätaitojen kehittämiseen tähtäävä oppimisympäristö. Vuoden aikana käytännönläheisen yrittäjyyden oppimisen lisäksi opiskelija oppii työelämätaitoja, moniammatillista yhteistyötä, verkostoituu oman alan toimijoiden kanssa ja oppii ymmärtämään tiimitoimintaa. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011c). Tämän vuoden opiskelijatiimissämme on mukana opiskelijoita kaikista Humanistisen ammattikorkeakoulun koulutusaloilta: kansalaistoiminnan ja nuorisotyön -, kulttuurituotannon - ja viittomakielentulkkien koulutusohjelmasta. Opiskelijat muodostavat oman työyhteisön ja toimivat tiiviissä yhteistyössä alueen järjestöjen ja yritysten kanssa (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011c). Opiskelijatiimin työskentelytilat sijaitsevat Humanistisen ammattikorkeakoulun TKI-HUMAK Akselin yhteydessä. TKI-HUMAK Akseli on Jyväskylässä sijaitseva järjestö- ja nuorisotyön tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan keskus (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2012a). Yhteisten työskentelytilojen ansioista verkostojen luominen on mielestäni erityisen helppoa järjestö- ja nuorisotyön toimijoihin.

Oppivan yhteisömme valmennuksesta vastaa kaksi lehtoria. Heidän lisäksi apuvalmentajina toimii kaksi edellisen vuoden HUMAK opiskelijatiimiopiskelijaa. Tiiminvalmentajien tehtävänä on tukea tiimiä kokonaisuutena sekä jokaista tiimin jäsentä henkilökohtaisesti (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011b, 2). Opiskelijatiimimme kokoontui tiimivalmentajien järjestämiin yhteisiin tiimivalmennuksiin lokatammikuussa kaksi kertaa viikossa. Helmikuussa kokoontumiset vähenivät yhteen kertaan viikossa. Tästä lähtien päätimme opiskelijoina yhdessä tiimivalmennuksissa

käsiteltävät aiheet ja vastasimme yhä enemmän niiden toteutuksesta. Tiimivalmennuksissa opiskelimme yhdessä muun muassa yrittäjyydestä ja tiimitoiminnasta. Lisäksi keskustelimme oppivan yhteisön jäsenten erilaisista projekteista sekä muista ajankohtaisista aiheista. Opiskelijatiimin oppimistyökalut mainitsevat tiimivalmennusten tavoitteiksi vastavuoroisen keskustelu- ja kuuntelutaidon sekä tiedon jakamistaitojen kehittymisen (mt., 1).

Päivinä jolloin ei ollut tiimivalmennusta meidän tuli vastata itse suoritettavista opinnoista. HUMAK opiskelijatiimin ohjeistuksessa mainitaan, että opiskelijan itse vastattavia opintoja voivat olla, esimerkiksi NY-yrityksen kautta toteutettava työelämälähtöinen yritystyöskentely, projektien toteutus tai harjoitteluiden suorittaminen (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011b, 1). Kokemusteni mukaan laajasta itsenäisen opiskelun määrästä johtuen, HUMAK opiskelijatiimissä opiskelevalta viittomakielentulkkiopiskelijalta odotetaan erityistä vastuuta omista opinnoistaan. Mielestäni opiskelun painopisteen muuttuessa yritysopintoja korostavaksi, tietoisuus koulutuksen kompetensseista korostuu. Kompetenssilla tarkoitetaan ammatillista pätevyyttä (Suomi sanakirja).

Koin viittomakielentulkkien ammatillisten kompetenssien tiedostamisen on tärkeäksi, koska minun tuli kyetä arvioimaan, millaisten tietojen ja taitojen omaksuminen on ammatillisen kehityksen kannalta merkittävää. Peilaamalla ajatuksiani kompetenssien kautta kykenin arvioimaan, etten innostu muista tarjolla olevista opinnoista liikaa. Tästä esimerkkinä toimii Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon koulutusohjelmassa tarjottavat yrittäjyysopinnot. Jyväskylän kampuksella olisi mahdollisuus suorittaa yritysopintoja viittomakielentulkki koulutuksen näkökulmasta syventävästi, esimerkiksi taloushallinnon kurssin avulla. Taloushallinnon kurssilla opiskelija oppii muun muassa kirjanpidolliset periaatteet, laskutuskäytännöt ja analysoimaan talouden tunnuslukuja (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011a, 80). Usean oppivan yhteisön kulttuurituottajaopiskelijan suorittaessa kyseistä kurssia, myös itseni olisi ollut helppoa hypätä heidän mukaansa. Tällöin minun tuli pohtia oman koulutusalun kompetenssien näkökulmasta omien ammatillisten taitojen kehittymistä: onko viittomakielentulkin työelämätaitojen näkökulmasta tärkeää oppia tuntemaan syvästi taloushallinnollisia asioita?

HUMAK opiskelijatiimissä itse omista opinnoista ja aikataulutuksesta vastaaminen on mielestäni suurin eroavaisuus verraten tavalliseen koulutukseen. Kokemusteni mukaan tavallisessa koulutuksessa opiskelu etenee lehtoreiden rakentaman tuntisuunnitelman mukaisesti. Opiskelijatiimissä minun tulee kuitenkin hallita itse ajankäyttöni ja suunnitella itse tavat opintokokonaisuuksien toteuttamiseksi. Omalla kohdalla suuri osa ajastani kului opinnäytetyön toteutukseen sekä tulkkauksen syventävien opintojen ja harjoitteluiden suorittamiseen.

HUMAK opinto-oppaan mukaan, viimeisen vuoden opiskelussa pääpaino on substanssiosaamisen kehittymisessä. Yritysopinnot eivät ole hyväksytty suuntautumisvaihtoehto viittomakielentulkin ammattikorkeatason tutkinnossa. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011a, 101–103). Keväällä 2011 opintojeni suunnittelutilaisuudessa sain tiedon, että opiskelijatiimissä on mahdollista suuntautua ainoastaan tulkkaukseen, jos opiskelija ei ole valmis osallistumaan suuntautumisen kontaktitunneille. Mielestäni kontaktitunneille osallistuminen olisi vaikeaa, koska opiskelijatiimin tiimi- valmennuksiin tulee osallistua helmikuuhun saakka myös kaksi kertaa viikossa. Välimatka Jyväskylä – Kuopio olisi myös taloudellisesti rasittava. Tästä johtuen suoritin tulkkauksen suuntautumisen opiskelun teoriaosuudet itsenäisesti opiskellen. Teoriaosuuden lisäksi suuntautumisen opintoihin kuuluu harjoittelu. Tämä tarkoittaa yhteensä 10 opintopisteen ohjattua tulkkaustaidon syventävää harjoittelua työelämässä (mt., 133). Harjoittelun suoritin työelämässä opintokokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Substanssiosaamista kehittävien opintojen lisäksi toteutin neljännen vuoden opiskelijoille kuuluvat ammatilliset opinnot, muun muassa päättöportfolion sekä opinnäytetyön.

Viittomakielentulkkitutkukseen kuuluvien ammatillisten opintojeni lisäksi tein opiskelijatiimissä yrittäjyys ja tuotteistaminen sekä ammatillinen kasvu ja työelämätaitojen opinnot. HUMAK opiskelijatiimin mukaan työelämätaitojen ja urasuunnittelun opintojakso tukee työelämänpelisääntöjen ja työelämässä toimimisen ymmärtämisestä. Kyseisessä opintojaksossa korostuu suunnitelmallisuus, ajanhallinta, organisointi, johtaminen sekä työyhteisön sisäinen ja ulkoinen viestintä. Opintojakson suorittaminen edellyttää tiimivalmennuksiin osallistumista sekä ura- ja oppimissuunnitelmien tekemistä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011b,1.) Yrittäjyysteeman ammatillinen kasvu ja työelämätaitojen opinnot kuuluvat myös osaksi tavallisen koulutuksen opin-

toja (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011a, 127). Tämän vuoksi kyseinen opintojakso korvautui kohdallani työskentelemällä NY-yrityksessä Kuudes aisti. Opintojakson tavoitteissa mainitaan, että opiskelija oppii tuntemaan yrittämisen erilaiset muodot, osaa perustaa yrityksen, osaa markkinoida sen palveluita sekä tietää työnorganisoinnista ja johtamisesta (mt., 127). Koen oppineeni kyseiset taidot hyvin Kuudes aisti NY työskentelyn kautta. Kaikki opintojakson tavoitteet eivät kohdallani toteutuneet, koska yritystoimintani ei ollut tarjonnut viittomakielen tulkkauspalveluita. Viittomakielentulkkitutuksen ammatillinen kasvu ja työelämätaitojen opintojakson tavoitteiden mukaan, opiskelija osaa kilpailuttaa yritystoimintansa Kelan kilpailutustilanteessa ja tuntee viittomakielialan yritystoiminnan muotoja (mt., 127). Näitä tietoja en saanut Kuudes aisti NY toiminnan kautta. Mielestäni kyseisten taitojen oppiminen opiskelijatiimin kautta olisi ollut mahdollista vain itsenäisen opiskelun avulla.

Yritys - ja ammatillisten opintojen lisäksi HUMAK opiskelijatiimin suorituksiin kuuluu kirjaesseiden kirjoittaminen, oppivan yhteisön jäsenten ryhmissä järjestettävät opintotilaisuudet sekä työajanseuranta. Opiskelijatiimin asettamien tavoitteiden mukaan, työajanseurannan avulla opiskelija oppii kirjaamaan ylös suoritettavia tehtäviä, oppii työaikalainsäädäntöä ja oman työskentelyn suunnittelua (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011b, 2). Koko lukuvuoden ajan palautimme kerran kuukaudessa, koko oppivan yhteisön luettavaksi kirjaesseen. Opiskelijatiimin tavoitteiden mukaan, palautettavan kirjaesseen avulla oppivan yhteisön jäsenet saadaan lukemaan kirjoja. Opiskelija saa kirjojen pohjalta uusia ajatuksia ja oppii reflektomaan omaa oppimistaan. Lukemalla toisten laatimia kirjaesseita opiskelijoilla on mahdollisuus oppia ymmärtää muiden oppivan yhteisön jäsenten kokemuksia ja ajatuksia. (mt., 2.)

4.2 Kuudes aisti NY

HUMAK opiskelijatiimissä yritys opiskelu tapahtuu lukuvuoden ajaksi perustettavan oman NY-yrityksen kautta (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011c). NY-yritys on osa Nuori Yrittäjyys ry:n Oma yritys -ohjelmaa. Oma yritys -ohjelmassa on mahdollisuus perustaa oma miniyritys ja tuottaa sen kautta palveluita tai tuotteita. (Nuori yrittäjyys 2010, 3.) Yritys opiskeluni toteutui moniammatillisen yrityksen Kuudes aisti NY:n kautta. HUMAK opiskelijatiimin lisäksi Nuori yrittäjyys -ohjelman toimintaperiaat-

teisiin kuuluu, että kukaan ei voi toimia yksin ja täten opiskelija ei voi perustaa myöskään itsenäisesti yritystä (Nuori yrittäjyys 2010, 8). Tästä johtuen tulkkauspalveluita tarjoavan yrityksen perustaminen oli kohdaltani pois suljettua. Tulkkauspalveluiden toteuttaminen yksinään olisi myös lähes mahdotonta. Näistä seikoista johtuen tiesin jo opiskeluvuoden aloittaessani, että tulen toimimaan tiimityöskentelyn lisäksi perustettavan yrityksen kautta moniammatillisesti. Kuudes aisti NY koostuu kahden eri koulutusohjelman opiskelijoista, viidestä kulttuurituottajaopiskelijasta ja itsestäni viittomakielentulkkiopiskelijana. Kuudes aisti NY on tapahtumatuotantoyritys, joka tarjoaa pieniä yleisötapahtumia ja virkistystilaisuuksia yhdistyksille ja organisaatioille. Näiden lisäksi yritys tarjoaa asiantuntijapalveluita. (Kuudes aisti NY 2012, 4.)

Viittomakielentulkkina vastasin Kuudes aisti NY:n viittomakielen ja viittomakielisen kulttuurin asiantuntijapalveluiden tarjoamisesta. Toteutin yhteensä neljä luento kokonaisuutta Jyväskylän liikenneopettajaopistolle. Viime vuoden opiskelijatiimin viittomakielentulkkiopiskelijat olivat perustaneet viittomakielialan tulkkausyrityksen Vikke NY:n. Tällöin he olivat aloittaneet tarjoamaan asiantuntijapalveluja Jyväskylän liikenneopettajaopistolle. (Kettunen & Ojanen 2011, 10–11.) Jyväskylän liikenneopettajaopisto oli tyytyväinen Vikke NY:n kanssa tehtyyn yhteistyöhön ja oli täten kiinnostunut jatkamaan yhteistyötä myös lukuvuonna 2011–2012. Opiskelijatiimissä perustettavien NY-yritysten toimikausi on vuoden kestävä ja täten Vikke NY toimikausi oli päättynyt keväällä 2011. Tällöin HUMAK opiskelijatiimi toimi verkostona, jonka kautta Vikke NY suositteli Jyväskylän liikenneopettajaopistolle yritystämme Kuudes aisti NY:tä. Liikenneopettajaopiskelijoille tarjoamani asiantuntijaluennot edellytti ”tulkkaus autokoulussa” aiheeseen perehtymistä. Perehdyin aiheeseen kirjallisten lähteiden avulla, koska en ollut henkilökohtaisesti toiminut autokoulussa tulkkina.

Kuudes aisti NY:n ja Jyväskylän liikenneopettajaopiston välisessä sopimusneuvottelussa sovittiin yhteensä neljän 90 minuutin luentokokonaisuuden järjestämisestä. Tämän lisäksi sovimme luennon aikana käsiteltävistä aiheista sekä niiden toteutuksesta, sisällöstä ja tavoitteista. Yhteisen tavoitteen selvittämisen avulla, halusin taata luentojen vastaavan asiakkaan tarpeisiin. Tämän pohjalta tein ehdotukset käsiteltävistä aiheista. Aiheiksi muodostui: mitä tarkoittaa viittomakielinen ja viittomakielinen kulttuuri sekä kuinka toimia, kun autokoulussa on viittomakielinen asiakas. Luentojen tueksi toteutin PowerPoint esityksen sekä tilasin Kuurojen Liitto ry:ltä jaettavaa mate-

riaalia viittomakielestä ja kulttuurista. Sopimukseen kirjattiin, että Jyväskylän liikenneopettajaopistolla on käyttöoikeudet tekemääni PowerPoint esitykseen lukuvuoden 2011–2012 ajan. Halusin jakaa käyttöoikeudet ainoastaan yhden lukuvuoden kestäväksi, ettei tekemääni PowerPointia voida käyttää jatkossa vapaasti opetusmateriaalina.

Sopimusneuvottelut ovat mielestäni myös viittomakielentulkkien työelämässä tarvittavia taitoja. Ajattelen, ettäluentokokonaisuuden rakentamisen- ja sopimusneuvottelutaitoja tarvitaan erityisesti silloin, kun tulkki työskentelee viittomakommunikaation tai tukiviittomaopetuksen parissa. Elina Nikoskisen (2010, 95) mukaan, viittomakielentulkit toivovat työelämätaitojen kehittymisen näkökulmasta enemmän taloudellista osaamista sekä tietoa verotuksesta ja laskutuksesta. Näitä valmiuksia koen saaneeni Kuudes aisti NY:ssä tekemäni yritystoiminnan kautta. Sopimusneuvotteluissa Jyväskylän liikenneopettajaopiston kanssa sovin opintokokonaisuuden toteutuksen, sisällön ja tavoitteiden lisäksi asiantuntijakokonaisuuksien hinnasta. Hintaa määritellessä minun tuli laskea luentojen järjestämisestä aiheutuvat kulut. Kuluissa tuli huomioida asiantuntijaluentoihin valmistautuminen, jaettavan PowerPoint luentomateriaalin tekijänoikeudelliset kulut ja luentopalkkion suuruus. Luentopalkkion suuruudessa tuli huomioida, että olen opiskelija ja toimin NY-yrityksen kautta. Tämän vuoksi palkkios- ta ei vähene esimerkiksi arvonlisäveroa. Verotuksellisten asioiden ymmärtäminen korostui tehdessäni asiantuntijaluentojen laskua, johon tuli kirjata arvonlisäverotto- muus. Tällöin opin myös laskun rakentamisen periaatteet eli tiedot mitä laskussa on keskeistä näkyä.

Elina Nikoskisen (2010, 95) mukaan viittomakielentulkit toivovat koulutuksen kehittä- vän nykyistä paremmin puhe- ja ilmaisutaitoja sekä asiakaspalvelutaitoja. Toimimalla tiiviissä yhteistyössä Jyväskylän liikenneopettajaopiston kanssa opin asiakaspalvelu- taitoja. Lopuksi saadun henkilökohtaisen palautteen pohjalta, toteuttamani asiakas- palvelu oli onnistunutta. Palautteen mukaan asiantuntijaluentojen kokonaisuudet oli- vat vastanneet asiakkaan tavoitteisiin ja luennot oli koettu mielenkiintoisiksi sekä tar- peellisiksi. Mielestäni asiantuntijaluentojen pitäminen kehitti puhe- ja ilmaisutaitojani, koska kyseessä on esiintymistilanne. Esiintymistilanteessa minun tuli kiinnittää huo- miota kielelliseen ilmaisuun, ettei esimerkiksi murre korostu liikaa. Myös oma esiin-

tymisjännitys tuli hallita ja luennon tuli kestää sovitusajan mukaisesti. Näiden kokemusten koen kehittäneen puhe- ja ilmaisutaitojeni kehittymistä.

Viittomakielentulkkien keskeisimpiin työelämätaitoihin kuuluu yrittäjäyys, itsensä ja muiden johtaminen sekä organisointi (Nikoskinen 2010, 29). Yritysohjauksen avulla voidaan mielestäni tukea yritysluonteen ymmärtämistä ja valmiuksia oman yrityksen perustamiseen. Kuudes aisti NY kautta saamani kokemukset yritystoiminnasta kehittävätkin viittomakielentulkkin työn hallinnan kokonaisuuteen kuuluvia taitoja. Toimiessani ainoana viittomakielentulkkiopiskelijana HUMAK opiskelijatiimin yhteistoiminnallisuutta korostavia toimintatapoja noudattaen, en voinut pääsääntöisesti keskittyä hoitamaan itsenäisesti toteutettavia tilauksia. Tämän vuoksi tulee huomioida, että Kuudes aisti NY kautta toteuttamani palvelut olivat yksittäisiä, eivätkä täten poikkeaa erityisesti esimerkiksi tavallisen koulutuksen parissa toteutettavista projekteista. Elina Nikoskinen (2010, 105) mukaan viittomakielentulkit kokevat projektit työharjoitteluiden jälkeen toiseksi hyödyllisimpänä oppimisympäristönä, työelämätaidojen kehittymisen näkökulmasta. Mielestäni palvelukokonaisuuksien tarjoaminen laajemmalti resurssien ja opiskelijatiimin toimintatapoja noudattaen mahdollisempaa, jos yrityksessä työskentelisi useampia viittomakielentulkkiopiskelijoita. Työskennellessä substanssiosaamistaan tukevan NY-yrityksen parissa pääsääntöisesti myös oppimiskokemus olisi todennäköisesti syvätasoisempi.

4.3 Moniammatillisia haasteita oppivassa yhteisössä

Tutkimusten mukaan moniammatillisessa yhteistyössä haasteen tuo, elämän aikana kertyneet sosiaalista maailmaa koskevat tiedot ja kokemukset eli skeemat. Oppivan yhteisön tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota skeemoihin, joiden on havaittu vaikuttavan yksilön käyttäytymiseen. (Isoherranen 2008b, 76). Ensimmäisen kerran havahduin skeemojen vaikutukseen syksyllä 2011. Tällöin ajattelin, ettei minun tarvitse jakaa tietoa Kuudes aisti NY kautta tekemistäni asiantuntijaluennoista tai henkilökohtaisista harjoitteluista muille oppivan yhteisön jäsenille. Ajattelin tietojen olevan heille merkityksettömiä, koska he eivät osallistuneet kyseisten tehtävien hoitamiseen. Myöhemmin tuli kuitenkin ilmi, että oppivan yhteisön jäsenet olisivat tarvinneet tietoja toiminnastani. Tiedot toiminnastani olisivat olleet merkityksellisiä, kun he jakoivat tietoja

NY-yrityksestämme tai vastatessa kysymyksiin, olisinko pätevä hoitamaan jonkin tulkkaustoimeksiannon. Heidän oli vaikea tietää pätevyyttäni ja täten saada hyödynnettyä osaamistani, koska olin kertonut toiminnastani vain pintapuolisesti. Isoherranen (2005, 27) mukaan, eri asiantuntijoiden yhteistyössä on opittava ymmärtämään toimintansa suhteessa toisten toimintaan. Tämä vaatii yhteisen tietojen jakamista ja osallistujien luottamusta toisiinsa (mt., 27).

Tutkimusten perusteella kehittäessä yhteistyötä tulisi kyseenalaistaa omia skeemoja, mutta oppia myös arvostamaan oikein omaa asiantuntijuuttaan (Isoherranen 2008b, 78–79). Arvostamalla asiantuntijuutta työntekijä osaa hyödyntää osaamistaan yhteiseen käyttöön. Tämän avulla voidaan rakentaa ryhmän yhteistä osaamista. (Isoherranen 2005, 19.) Tarkastellessani HUMAK opiskelijatiimin toimikautta taaksepäin, voin todeta, että en arvostanut asiantuntijuuttani tarpeeksi. On tutkittu, että oman asiantuntijuuden ymmärtäminen edellyttää itsetutkiskelua (Isoherranen 2008b, 80). Ajattelen, että arvostamalla oikein asiantuntijuuttani olisin kertonut toiminnastani enemmän. Tämän avulla osaamistani olisi myös voitu hyödyntää paremmin.

Henkilökohtaisena syynä oman asiantuntijuuden vähättelyyn pitäisin, viittomakielen tulkkauspalveluiden tarjoajan Kelan tiukkaa kantaa olla hyväksymättä viittomakielen tulkkiopiskelijan statusta. Kelan viittomakielen tulkkauspalveluita koskevista tiedoista käy ilmi, että Kela hyväksyy tulkeiksi vain ammattikorkeatason tutkinnon suorittaneet henkilöt. Tämän vuoksi palveluntuottajat eivät voi palkata viittomakielentulkkiopiskelijoita. (Kela 2010, 27.) HUMAK opiskelijatiimin kautta sain pyyntöjä osallistua erilaisiin tapahtumiin harjoittelemaan tulkkausta. En uskaltanut ottaa tehtäviä vastaan, koska epäilin oikeuttani harjoitella tulkkausta viittomakielentulkkiopiskelijana. Tämän vuoksi aloin pitää tulkkaustaidoistani, niin sanotusti ”matalaa profiilia”, ettei pyyntöjä esitetäisi. Viittomakielentulkkiopiskelijana vaativille tulkkausharjoitteluille tarvitsisin paritulkikseni vähintään toisen viittomakielentulkkiopiskelijan. Koin tulkkiparin saamisen Jyväskylässä haastavaksi, koska Jyväskylässä ei ole viittomakielentulkkien koulutusta. Tästä johtuen Jyväskylässä toimii vain vähän muita alan opiskelijoita.

Työelämässä moniammatillinen yhteistyöryhmä kasataan asiakkaan tai tehtävän asettamien tarpeiden mukaan (Isoherranen 2008a, 140). Asiakkaan kautta ryhmän toiminnalle muodostuu yhteinen tavoite ja päämäärä (Isoherranen 2005, 14). Oppi-

van yhteisön jäsenenä meillä on havaintojeni mukaan erilaiset tavoitteet ja päämäärät. Niiden vuoksi moniammatillinen oppiva yhteisö rakentuu mielestäni hiukan teennäisesti. Tutkimusten mukaan, moniammatillisen ryhmän haasteena on yhteisen päämäärän hahmottuminen (Isoherranen 2008b, 73). HUMAK opiskelijatiimiin osallistuvina opiskelijoina meillä on moniammatillisuuden lisäksi myös opinnot erivaiheissa. Tämä vaikuttaa opintojen suorittamisen pääpainollisiin eroihin. Esimerkiksi toisen vuoden kulttuurituotannonopiskelijoilla pääpainona opiskelussa on ammatillisten perustaitojen rakentaminen ja ammatillisen osaamisen kehittäminen (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011a, 68). Sen sijaan, viimeisen vuoden viittomakielentulkkiopiskelijoiden opiskelu koostuu pääasiassa suuntautumisesta ja opinnäytetyön tekemisestä (mt., 103). Itselläni tulkkauksen suuntautumiseen keskittyminen vaikutti olennaisesti siihen, kuinka omistautuneesti olin valmis toimimaan oppivan yhteisön parissa. Tämän vuoksi omistautuminen oppivan yhteisön toimintaan oli kohdallani melko vähäistä.

Yhdessä tekemistä painottavan HUMAK opiskelijatiimin jäsenenä meidän omalle vastuullemme jäi luoda yritystoiminnan kautta sellaista yritystoimintaa, että jokaisen ammatillista osaamista voitiin hyödyntää. Tällaisen moniammatillisen yrityksen perustaminen on kokemukseni mukaan haastava tehtävä. Aikaisemmin HUMAK opiskelijatiimin parissa toimineet viittomakielentulkkiopiskelijat olivat perustaneet viittomakielialan tulkkausyrityksen (Berg, Hagman & Lemmetty 2010; Kettunen & Ojanen 2011). Osallistuessani yksin viittomakielialan tulkkausyrityksen perustaminen ei ollut mahdollista. Täten olin ensimmäistä kertaa HUMAK opiskelijatiimin historiassa tilanteessa, että toimin viittomakielentulkkiopiskelijana osana moniammatillista yritystä. Kuudes aisti NY:tä ei perustettu asiakkaan tai tehtävien asettamien tarpeiden mukaan, vaan kovan mietinnän tuloksena mielikuvituksen pohjalta. Emme olleet riippuvaisia toistemme osaamisesta, koska yritys luotiin kovan mietinnän eikä aitojen tarpeiden kautta. Vuoden aikana tekemiäni havaintojen mukaan, ryhmän ollessa riippumattomia toistensa osaamista yhteistyön merkitys hämärtyy.

Esimerkkinä yhteistyön merkityksen hämärtymisestä toimii Kuudes aisti NY:ssä tapahtuneet muutokset. Kuudes aisti NY osavuosisraportissa mainitaan, että viittomakielentulkkiopiskelijana toimin osana yleisötapahtumia. Tapahtumien tarkoituksena oli tuottaa elämyksiä, joissa korostetaan eri aistien osuutta kulttuurin kokemisessa ja

huomioidaan tapahtumien esteettömyys. (Kuudes aisti 2012, 4.) Lähestyin tapahtumien tuotantoa viittomakielentulkkiopiskelijana kertyneen hiljaisen tiedon pohjalta, koska en voinut yrityksen kautta tarjota viittomakielen tulkkauspalveluita. Erittelin tapahtumien tarjoamisen parissa taidoikseni muun muassa esteettömyys tietoisuuden ja kuvailun taidot. Näiden taitojen kautta olisin kiinnittänyt tapahtumissa huomiota muun muassa kielelliseen esteettömyyteen. Tapahtumien kielellistä esteettömyyttä olisi tuettu esimerkiksi tarjoamalla tapahtumamarkkinointia viittomakielellä.

Moniammatillisena yhteistyönä meidän tuli toteuttaa yksi suurempi tapahtuma, jossa molempien eli kulttuurituotannon ja viittomakielialan osaamista olisi hyödynnetty. Päädyimme tekemään tapahtuman, jonka toteutuksesta vastaa kulttuurituottajaopiskelijat ja viittomakielentulkkiopiskelijana, olisin toiminut osavuositiedotuksen mukaisesti tuoden tapahtumalle lisäarvoa. Lisäarvoa olisi ollut kielellinen esteettömyys. Tapahtuman toteutuksessa emme olleet Kuudes aisti NY jäseninä riippuvaisia toistemme osaamisesta. Tämän vuoksi tapahtuman suunnittelu eteni paljolti yksilöllisten suoritusten avulla. Tapahtuman toteutuksen edetessä nousi esille, että meidän ryhmän jäsenten kesken tapahtuman tavoitteet ja päämäärät erosivat toisistaan. Tapahtumassa oli vahvasti äänimaailmaan pohjautuvia elementtejä. Tämän vuoksi en kokenut sen markkinointia sopivaksi viittomakieliselle yleisölle, eikä täten ammattitaidolleni nähty tapahtumassa tarvetta. Mikäli olisimme toimineet Kuudes aisti NY jäseninä paremmin tiiminä, kiinnittäen huomiota tapahtuman yhteisiin tavoitteisiin ja päämääriin, olisimme mahdollisesti voineet onnistua yhteistyössä paremmin. Seuraavassa luvussa tulen perehtymään tarkemmin erilaisiin tiimeihin ja tiimityöskentelyyn.

5 TIIMI

Oppivaa yhteisöä voidaan kuvata myös käsitteellä tiimi. Oppivan yhteisön toiminta tiiminä perustuu tutkimuksiin, joiden mukaan yhteistoiminnallinen tekeminen johtaa laadullisesti parempiin oppimistuloksiin kuin opiskeltaessa yksin. Lisäksi toimiessa tiiminä voidaan ottaa vastaan haastavampia tehtäviä, kuin yhden ihmisen olisi mahdollista suorittaa. (Leinonen ym. 2001, 65). Tässä opinnäytetyössä käytän Katzenbach ja Smith (1994) luomaa käsitettä tiimistä. Käsitteen mukaan tiimillä tarkoitetaan

pientä ryhmää ihmisiä, joilla on yhteinen päämäärä, - toimintamalli ja suoritustavoitteet. Tällaisella ryhmällä on toisiaan täydentäviä taitoja ja he kokevat olevansa yhteisvastuussa suorituksistaan. (Katzenbach & Smith 1994, 59.) Tiimin edellytys on jäsenten välinen sitoutuneisuus yhteiseen toimintaan (mt., 101). HUMAK Opiskelija-tiimin toimintatapojen kautta meillä on yhteistä toimintaa, johon pyritään olemaan mahdollisimman sitoutuneita. Sitoutuneisuus ilmenee tiimivalmennuksiin osallistumisena ja oppivan yhteisön yhteisten projektien onnistuneina toteutuksina. Mielestäni tämän vuoksi HUMAK opiskelijatiimiä voidaan kuvata perustellusti käsitteellä tiimi. Kerronnan selkiyttämiseksi, vaikka tiimi käsitteen käyttö olisikin perusteltua, tässä opinnäytetyössä käytän ainoastaan käsitteitä ”opiskelijatiimi” ja ”oppiva yhteisö” HUMAK opiskelijatiimin kuvaamiseen.

Työelämässä käytetään yhä enemmän työnorganisoinnin apuna tiimejä. Viittomakielialalla, esimerkiksi Viittomakielialan Osuuskunta Via ja Sign Line käyttävät organisaation sisäisiä tiimejä (Viittomakielialan Osuuskunta Via 2010, Sign Line 2012). Tutkimusten mukaan hyvä tiimi ei synny itsestään. Työskentelytavat tarvitsevat harjoitusta ja yhteisesti sovittuja sääntöjä. Näiden myötä, yhteisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Ryhmissä tekeminen, toisilta oppiminen ja toisten ideoiden jalostaminen vaativat harjoitusta. Näiden ei vielä katsota olevan suomalaisen kulttuurin vahvuus (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 9-13.) Nikoskisen (2010, 95) viittomakielentulkkien työelämä selvityksestä käy ilmi, että osa viittomakielentulkeista kokee puutteita koulutuksen kautta saatavissa tiimityö taidoissaan. Mielestäni ymmärtämällä erilaisia tiimien muotoja voidaan ymmärtää niiden merkitys laadukkaan yhteistyön aikaansaamiseksi. Seuraavaksi tulen kuvaamaan tehtyjen tutkimusten pohjalta ryhmän kehitystä eritasoisiksi tiimeiksi.

5.1 Erilaisten tiimien kehitys

Mahdollisia malleja kuvata tiimin kehitystä on muun muassa Tuckmannin (1965) käyttämä neljävaiheinen kehitysprosessi (Isoherranen 2008a, 107). Kyseinen prosessi kuitenkin kuvaa hyvin tarkasti kaikenlaisten ryhmien muotoutumista ja on yleistettävissä kaikkeen ryhmätyöskentelyyn. Tämän vuoksi en koe sitä sopivaksi opinnäytetyöni kannalta. Tahdon perehtyä erityisesti tiimien sisäisiin piirteisiin ja tästä johtuen

käytän Katzenbachin ja Smithin (1994, 101) luomaa tiimin suorituskäyrää. Uudet tutkimukset (esimerkiksi Isoherranen 2008a, 86) tunnustavan edelleen Katzenbachin ja Smithin luoman tiimin suorituskäyrän, vaikka kyseessä on vanha määritelmä.

Tiimin suorituskäyrä jakaa tiimit viiteen eri ryhmään: työryhmä, valetiiimi, potentiaallinen tiimi, todellinen tiimi ja huipputiimi. Suorituskäyrällä työryhmällä on pienin tehokkuus. Tiimin tehokkuus kasvaa tiimien kehityksen myötä työryhmästä kohti huipputiimiä. Tehokkuuden kasvaessa myös tiimin vaikutus suorituksiin paranee. Tiimin kehitys etenee työryhmästä kohti huipputiimiä. Kehitys edellyttää tietoista toimintaa ja yhteiseen toimintaan sitoutumista. Tärkein tiiminkehitys päätös tapahtuu, kun ryhmä päättää alkaa toimimaan työryhmän sijaan tiiminä. Tämä vaatii ryhmältä sitoutumista ristiriitojen mahdollisuuteen, yhteisiin työtuloksiin, - päämäärään, - tavoitteisiin, - toimintamalliin ja yhteisvastuullisuuteen. (Katzenbach & Smith 1994, 101–102).

Katzenbachin ja Smithin (1994,107) tiimin suorituskäyrän mukaan työryhmän perustana toimivat yksilösuoritukset eivätkä he tämän vuoksi toimi tiiminä. Valetiiimissä yhteistä potentiaalia ei osata tai ei haluta hyödyntää, mutta ryhmän jäsenet kutsuvat itseään tiimiksi. Valetiiimin tehokkuus voi olla jopa työryhmää heikompi. Potentiaalinen tiimi on ryhmä, joka pyrkii tietoisesti parantamaan suorituksiaan. Potentiaalisen tiimin jäsenet pyrkivät noudattamaan yhteistä toimintamallia, mutta eivät ole vielä sisäistäneet yhteisvastuullisuutta. Tämän lisäksi yhteisen päämäärän, tavoitteiden ja haluttujen tulosten aikaan saaminen vaatii selkiyttämistä. Todellisen tiimin jäsenillä on toisiaan täydentäviä taitoja. Heidän yhteistyö, päämäärä ja tavoitteet ovat saavuttaneet yhteisen ymmärryksen ja jäsenet tuntevat yhteisvastuuta toiminnastaan. Huipputiiimissä todellisen tiimin ehdot täyttyvät ja jäsenet ovat valmiita antamaan tiimin menestyksen eteen kaikkensa. Huipputiiimin jäsenet ovat sitoutuneita tiimin menestyksen lisäksi myös toistensa henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen. (Katzenbach & Smith 1994, 107–108.)

Mielestäni HUMAK opiskelijatiimin toiminnassa on havaittavissa piirteitä, joiden avulla toimintaa pyritään kehittämään. Jäsenenä emme kuitenkaan ole mielestäni sisäistäneet yhteisvastuullisuutta. Tämän lisäksi päämäärien ja tavoitteiden yhteinen käsitys vaatisi selkiyttämistä. Nämä ovat tyypillisiä piirteitä potentiaaliselle tiimille, joten ajattelen opiskelijatiimin olevan läheisesti potentiaalinen tiimi. Mielestäni yhteisten pää-

määrien ja tavoitteiden selkiyttäminen, olisi tärkeää oppivan yhteisön rakentumisen alkuvaiheessa. Kysyin luvussa 7, esille tuotavassa oppimistilanteessa HUMAK opiskelijatiimiltämme, olisiko tiimin jäsenten mielestä tärkeää tietää mahdollisista tiimien eroista jo toimikauden alkuvaiheessa. Vastauksissa tiimin jäsenten mielipiteet jakautuivat. Toisten mielestä tietoisuus olisi tärkeää, että voisi ymmärtää oman toiminnan vaikutukset tiimin kehitykseen. Toiset kokivat, että tiedostamattomuudella tiimi kehittyy luonnollisesti sellaiseksi kuin sen kehittyy. Samassa oppimistilanteessa, Katzenbach ja Smith (1994) luomien tiimi määritelmien esittelyn jälkeen esitettiin kysymys, millainen tiimi HUMAK opiskelijatiimin jäsenet kokevat olevansa. Vastauksista kävi ilmi, että tiimimme oppivan yhteisön mielestä olemme kuuden kuukauden yhteistyön jälkeen välillä valettiimi / potentiaalinen tiimi. Perusteluissa valettiimin puolesta nousi esille muun muassa, että opiskelijatiimi ei todellisuudessa toimi tiiminä. Tähän vaikuttaa vastausten perusteella se, että ryhmän jäsenillä on paljon omia opintoja tai muita tehtäviä hoidettavanaan. Tämän vuoksi yhteiseen toimintaan ei koeta olevan riittävän omistautuneita. Saatu vastaus tukee luvussa 4.3 esille tuomia omia kokemuksiä moniammatillisista haasteista ja tutkimustulosta yhteisen päämäärän tärkeydestä.

Tutkimusten mukaan tiimin kehitystä voidaan tarkastella jaksottaisena liikkeenä (Leinonen ym. 2001, 74). Tämän vuoksi oppivan yhteisömme jäsenten ja oma arvioni oppivan yhteisön toiminnasta kuvastaa noin puolen vuoden yhteistyön jälkeistä tuntemusta tiimin tasosta. Tutkimusten mukaan tunteet siitä, ettei ryhmä ole sitoutunut yhteisiin tavoitteisiin ja että yhteistyössä on esteitä, ovat yleisiä. Ne myös ovat tärkeitä tiimin kehityksen kannalta. (mt., 74.) Tutkimusten perusteella yhteistyössä ilmenevät esteet synnyttävät tiimissä kriisin. Se voi syntyä tilanteen seurauksena tai oppivassa yhteisössä tiiminvalmentajan tietoisesti synnyttämänä. Kriisin tavoitteena on saada yhteisö kiinnittämään huomionsa uudestaan tavoitteisiin ja päämääriin. (mt., 76.) HUMAK opiskelijatiimissä tiimivalmentajamme nosti esille ensimmäisen kriisin tammikuussa 2012. Opiskelijatiimissä yhteisille tapaamisille oli varattu aikaa, mutta jäsenten osallistuminen oli marras- joulukuussa 2011 vähäistä. Tällöin esille nostettiin yhteisiin tiimivalmennuksiin osallistumisen tärkeys oppivan yhteisön tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Synnytettyä kriisillä oli vaikutusta ryhmän toimintaan, koska tämän jälkeen tiimivalmennusten osallistujamäärät palasivat normaalille tasolle eli noin 2/3 jäsenistä paikalla / tiimivalmennus.

Tutkimusten perusteella, moniammatillisessa keskustelussa yhteisten tavoitteiden rakentaminen on tärkeä, mutta haastava tehtävä. Tämän vuoksi tiimin keskustelun ei tulisi keskittyä ainoastaan toiminnan koordinointiin ja ideoiden vaihtoon, vaan keskustelussa pitää huomioida myös yhteisten tavoitteiden rakentaminen (Isoherranen 2008b, 72). Kaarina Isoherranen (2008a, 102) nostaa esille yhteistyöryhmien yleisen ajatuksen siitä, että kriisitilanteet ovat haitallisia. Tämän vuoksi, kriisitilanteita pyritään kaikin keinoin välttämään. Moniammatillisessa yhteisössä kriisitilanteet ovat väistämättömiä eri koulutuksen saaneiden henkilöiden katsoessa asioita oppimastaan näkökulmasta. Ristiriitatilanteiden on tutkittu herättävän luottamusta ja lisäävän ryhmän jäsenten keskinäistä ymmärrystä. Tämä kuitenkin edellyttää, että näkökulmat ilmaistaan perustellen ja asiat käsitellään avoimesti. (mt., 102.) Esimerkkinä kriisitilanteesta ja sen käsittelystä toimii Kuudes aisti NY:n tapahtuman toteutus. Esiin noussut kriisi ei olisi välttämättä ajautunut yhteistyön päättymiseen, jos olisimme kiinnittäneet huomiota tapahtuman suunnitteluvaiheissa yhteisten tavoitteiden rakentamiseen ja ilmaisseet eriävät näkökulmat perustellen. Ristiriitatilanteen käsittelyyn ei kuitenkaan löytynyt yhteistä aikaa. Tämän seurauksena avoin käsittely oli mahdollista vasta tapahtuman toteutuksen ja yhteistyön päättymisen jälkeen. Myöhemmin toteutuneessa avoimen käsittelyn avulla, tapahtuman toteutuksessa ilmenneistä epäkohdista saatiin mielestäni yhteinen ymmärrys.

5.2 Tiimin merkitys työelämätaitojen kehittymiselle

HUMAK opiskelijatiimi keskeisenä tarkoituksena on oppia tiimi- ja yhteistyötaitoja (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011b, 1). Kriisitilanteissa ryhmän jäsenenä py-sähdyimme pohtimaan syitä ja seurauksia eli refleктоimaan omaa sekä koko ryhmän toimintaa. Reflektion avulla mahdollistetaan paras oppiminen (mt., 162). Opiskelijatiimin parissa koettu pitkäaikainen tiimityöskentely ja sen kautta koetut kriisit ovat opettaneet huomaamaan tiimin eri vaiheita ja ymmärtämään niiden kuulumista osaksi tiimityöskentelyä. Oppivassa yhteisössä koettujen kriisitilanteiden kautta olen oppinut ymmärtämään yhä paremmin oman toiminnan vaikutusta onnistuneen tiimityöskentelyn aikaansaamiseksi. Opiskelijatiimin jäsenten antaman palautteen ja tekemieni havaintojen pohjalta, olen reflektionut oman toiminnan vaikutusta suhteessa tiimin toimintaan. Täten koen kehittäneeni tiimityöskentelytaitoja.

Tiimityötaitojen tärkeyttä voidaan tarkastella kriittisesti viittomakielentulkkien työelämätaitojen näkökulmasta, koska ne eivät kuulu aikaisemmin erittelemiini keskeisimpiin työelämätaitoihin. Tulevaisuuden visioiden mukaan työelämässä korostuu yhä enemmän tiimityöskentely (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 8). Tämän vuoksi näen, että tiimityötaitojen omaksumisella ja harjoittelulla voidaan edistää yleisten työelämätaitojen kehittymistä. Tekemieni havaintojen pohjalta tiimityöskentelyn edellytys on vuorovaikutus yhteistyökumppaneiden kesken. Tutkimukset osoittavat, että on tärkeää ymmärtää vuorovaikutusta ryhmäilmiönä, koska oman vuorovaikutuksellisen toiminnan avulla tiimiä voidaan auttaa toimimaan entistä tehokkaammin (Isoherranen 2008a, 84). Seuraavassa luvussa tulen perehtymään oppivan yhteisön vuorovaikutukseen.

6 VUOROVAIKUTUS

Vuorovaikutusta voidaan tarkastella laajasti yksilöiden ja ryhmien sisäisestä vuorovaikutuksesta, kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen (Isoherranen 2008b, 49). Tässä opinnäytetyössä tarkastelen ainoastaan yksilöiden eli oppivan yhteisön jäsenten välistä vuorovaikutusta. Yhteistyö edellyttää kykyä toimia yhdessä, jolloin sosiaaliset taidot korostuvat (Elinkeinoelämän keskusliitto 2010, 17). Liisa Keltikangas-Järvisen (2010, 17) mukaan vuorovaikutuksesta puhuttaessa usein ajatellaan, että vuorovaikutustaitojen kehittäminen on mahdotonta, jos henkilö ei koe olevansa sosiaalinen. Hänen mukaansa on kuitenkin tärkeää huomioida, että sosiaalisuudella on eri merkitys kuin sosiaalisilla taidoilla. Sosiaalisuus on ihmisen temperamentin piirre, halu ja kiinnostuneisuus muiden ihmisten seurasta. Tätä voitaisiin kuvata paremmin käsitteellä seurallisuus. Sosiaalisilla taidoilla sen sijaan tarkoitetaan kykyä toimia sosiaalisissa tilanteissa, riippumatta siitä onko persoona seurallinen. Sosiaaliset taidot ovat opeteltavissa ja kehitettävissä olevia taitoja. (Keltikangas-Järvinen 2010, 17–18.)

Isoherrasen (2008, 73) mukaan moniammatillisessa toiminnassa vuorovaikutukseen vaikuttaa, jokaisen jäsenen koulutuksen kautta oppimansa kieli, ajattelu- ja arvomaailma. Oman alantermeillä keskusteltavassa, vuorovaikutuksen epäselvyys voi aiheut-

taa sekaannuksia, päällekkäistä toimintaa ja epätietoisuutta (Isoherranen 2008b, 73). HUMAK opiskelijatiimissämme käytettävä kieli on yleisesti ottaen selkeää, koska työskentelemme kaikki humanistisilla aloilla. Mielestäni käytettävissä käsitteissä, tulisi kuitenkin muistaa jokaisen ajatuksiin vaikuttavat skeemat. Esimerkiksi itselleni viittomakielentulkkiopiskelijana käsite ”yhdistys”, tuo todennäköisesti erilaisen käsityksen kuin yhteisöpedagogiopiskelijalle, joka työskentelee laajasti yhdistys- ja järjestötoiminnan parissa. Viittomakielentulkkien ammatillisessa kielessä esiintyy paljon erityisiä ammatillisia käsitteitä. Näitä avasin lokakuussa 2011 pitämässäni esitelmässä. Esitelmässä avattavia käsitteitä oli esimerkiksi eri asiakasryhmiä kuvaavat käsitteet. HUMAK opiskelijatiimin käytössä olevista käsitteistä varmistettiin yhteinen ymmärrys heti ensimmäisissä tapaamisissa. Käsitteiden avaamisen avulla varmistimme, ettei vuorovaikutuksessa ilmenisi tältä osin epäselvyyksiä.

Tutkimusten mukaan moniammatillisessa vuorovaikutuksessa korostuu yhteisössä vallitseva luottamuksellisuus ja avoimuus. Näiden avulla jäsenet uskaltavat ilmaista ymmärtämättömyyttään ja näkökulmiaan. (Isoherranen 2008b, 74.) Oppivassa yhteisössämme työskentelee kahdeksan toisen vuoden kulttuurituottajaopiskelijaa. Tämän vuoksi heidän välilleen oli syntynyt avoin ja luottamuksellinen suhde, ensimmäisen yhteisen opiskeluvuoden aikana. Havaintojeni mukaan, tämä vaikutti heidän väliseen vuorovaikutukseensa. Luottamuksellisen suhteen myötä toisen vuoden kulttuurituottajaopiskelijat uskalsivat ilmaista alusta lähtien toisilleen avoimesti näkökulmiaan ja ymmärtämättömyyttään. Ensimmäisessä yhteisessä HUMAK opiskelijatiimin projektissa oli havaittavissa sekaannuksia ja päällekkäistä toimintaa, koska kaikkien oppivan yhteisön jäsenten välillä ei ollut vielä yhtä avointa vuorovaikutusta.

Tutkimusten mukaan moniammatillinen yhteistyö edellyttää vuorovaikutustietoisuutta ja uudenlaisen yhteistyömerkityksen ymmärtämistä. Näiden avulla yhteisen tiedon kokoaminen ja käsittely tulevat mahdolliseksi. (Isoherranen 2008c, 36.) HUMAK opiskelijatiimissä loimme ensimmäisen kuukauden aikana yhteiset toimintamallit tiedon kokoamiseksi. Yhdessä sovittujen toimintamallien avulla loimme keinot olla vuorovaikutuksessa myös muulloin kuin yhteisissä tiimivalmennuksissa. Yhteisen tiedotuskanavan valitseminen oli tärkeää, koska helmikuusta 2012 lähtien kokoonnuimme yhteisiin tiimivalmennuksiin ainoastaan kerran viikossa.

Yhteisessä keskustelussa viralliseksi oppivan yhteisömme tiedotuskanavaksi valikoitui, Humanistisen ammattikorkeakoulun sähköinen oppimisympäristö HumakPro. Sinne sovittiin palautettavaksi, esimerkiksi tiimivalmennuksessa toteutettavat keskustelumuistiot. Niiden avulla tiimivalmennuksissa käsitellyt asiat saadaan myös heidän tietoon, jotka eivät pääse paikalle. Keskustelumuistiolla voidaan myös välttää tilanne, että jokainen poissaolija kysyisi käsitellyt asiat erikseen. Poissaolleiden kyselemisen koettiin rasittavan erityisesti heitä, jotka joutuvat kertomaan asioita useaan otteeseen. Sovimme myös että, HumakPro:ssa hoidetaan kaikki erityisen tärkeät oppivaa yhteisöämme koskevat tiedotukset ja muut ajankohtaiset asiat. Epäviralliseksi tiedotuskanavaksi valittiin yhteisöpalvelin Facebook. Virallisesta ja epävirallisesta tiedotuskanavasta sovittiin yhteisellä päätöksellä. Tämän seurauksena jokainen sitoutui myös seuraamaan niitä.

6.1 HUMAK opiskelijatiimin vuorovaikutuskulttuuri

Vuorovaikutuskulttuurilla tarkoitetaan käyttäytymiseen suunnattuja odotuksia, normeja ja toimintatapoja (Isoherranen 2008b, 51). Moniammatillisessa yhteistyössä nämä erilaiset normit ja toimintatavat kohtaavat (Teollisuuden ja työnantajain keskusliitto 2003, 24). Vuorovaikutustilanteessa tai toimintaympäristön vaihtuessa voi ilmetä useita erilaisia tapoja toimia. Vuorovaikutuskulttuurit voidaan jakaa: arvojärjestystä noudattavaan -, vuorovaikutuksen samanlaisuuden tavoitteluun, suunnitelmalliseen sekä vapaan keskustelun kulttuuriin. (Isoherranen 2008b, 52–53.) Havaintojeni mukaan vuorovaikutus HUMAK opiskelijatiimeissä on vapaampaa, verraten tavallisen koulutuksen oppimisympäristöön. Mielestäni vapaan vuorovaikutuskulttuurin synty-miseen vaikuttaa se, että oppivan yhteisön opiskelussa korostuu oppiminen vuoro-vaikutuksen keinoin. Tämän seurauksena HUMAK opiskelijatiimin yhteisissä tiimi-valmennuksissa opiskellaan usein jäsenten välisten keskusteluiden avulla. Tutkimus-ten perusteella oppivassa yhteisössä oppimisen tavat eivät ole opettaja- vaan oppija-keskeisiä. Tämän seurauksena esimerkiksi toimintaohjeita ei jaeta suoraan vaan vuo-rovaikutteisesti. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 20.) Oppijakeskeisyydestä johtu-en vuorovaikutuskulttuuri ei ole arvojärjestystä noudattava. Yleisesti vuorovaikutus ei myöskään tavoittele samanlaisuutta tai ole suunnitelmallista, koska voimme itse vai-kuttaa, esimerkiksi tiimivalmennuksissa käsiteltäviin asioihin.

Oppivaa yhteisöä käsittelevät tutkimukset osoittavat, että tavallisessa koulutuksessa opetus tapahtuu usein faktojen ja periaatteiden avulla. Oppivassa yhteisössä, sen sijaan korostuu käytännön kautta ilmenevät kysymykset ja ongelmat. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 20.) Tämä on mielestäni toinen keskeinen syy siihen, miksi oppivassa yhteisössä vallitsee vapaampi vuorovaikutuskulttuuri verraten tavalliseen koulutukseen. Opiskelijatiimin toimintaperiaatteissa mainitaan, että keskusteluille on varattu aikaa ja mahdollisuuksia (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011b, 1). Tämän vuoksi keskustelemme jokaisessa tiimivalmennuksessa esimerkiksi oppivan yhteisön NY-yritysten toiminnasta. Tavallinen koulutus pohjautuu teoreettisiin asioihin, sen sijaan oppivassa yhteisössä oppiminen tapahtuu käytännön kautta (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 20). Käytännön kautta opiskelu heijastuu keskusteluiden aiheisiin. Käytännön toiminnassa herää usein ongelmia ja kysymyksiä, jolloin vapaan keskustelun tilanteet syntyvät luonnostaan. Usein yrityksiä tai opiskelua koskevat ongelmat ovat yhteisiä, koska oppivassa yhteisössä ei suurimmaksi osaksi työskennellä yksin. Näiden havaintojen perusteella, koen että oppivassa yhteisössämme on vapaa vuorovaikutuskulttuuri.

6.2 Vuorovaikutus ja työelämätaitojen kehitys

Nikoskisen (2010, 29) mukaan viittomakielentulkki-ammattillisina edellytyksinä tulkilta odotetaan hyviä viestintä- ja kommunikaatiotaitoja. Työelämässä koulun odotetaan antavan niihin paremmat valmiudet (mt., 29). Koulutuksessamme annetaan mielestäni hyvät valmiudet puhe- ja ilmaisutaidon kehittymiseen, puheviestinnän ja suomen kielen tulkinnon työvälineenä (Opinto-opas 2011, 116) tarjottavien opintokokonaisuuksien avulla. Elina Nikoskisen (2010, 96) viittomakielentulkki-työelämä selvitystään varten toteuttamassa haastattelussa käy ilmi, kuinka yksi tulkki kuvaa koulutukselle asettamia odotuksia seuraavasti:

Sosiaalisten taitojen osuuden korostamista, ei tulkki voi olla ilmeeton, vuorovaikutustaidoton puupökkelö.

Sosiokulttuurisia piirteitä eli odotuksia siitä, kuinka tietyssä kulttuurissa käyttäytymään, on mahdollisuus oppia kokemuksen kautta. Täten olemalla mukana erilaisissa vuorovaikutustilanteissa voidaan vaikuttaa sosiaalisten taitojen kehittymiseen. (Keltikangas-Järvinen 2010, 18.) Koen oppivassa yhteisössä saamieni kokemusten kautta, erilaisten vuorovaikutuskulttuureiden ymmärtämisen parantuneen, koska oppivassa yhteisössä vallitsee erilainen vuorovaikutuskulttuuri verrattuna tavalliseen oppimisympäristöön.

Viittomakielentulkkit toimivat viestinnän ammattilaisina ja työskentelemme jatkuvasti muuttuvissa arkielämän vuorovaikutustilanteissa (Hynynen, Pyörre, Roslöf 2010, 18). On tutkittu, että siirtymällä vuorovaikutuskulttuurista toiseen täytyy oppia ja sulautua uuteen vuorovaikutuskulttuuriin (Isoherranen 2008b, 52–53). Erilaisen vuorovaikutuskulttuuriin sulautumisen vaikutuksesta koen HUMAK opiskelijatiimin parissa viettämäni opiskeluvuoden olleen merkityksellinen myös sosiaalisten taitojeni kehittymisen näkökulmasta. Oppimalla uusia sosiokulttuurisia piirteitä ja erilaisten vuorovaikutuskulttuureiden ymmärtämistä, olen oppinut taitoja toimia uusissa vuorovaikutustilanteissa. Nämä taidot kehittävät viittomakielentulkkiin keskeisintä työelämätaitoa, kokonaisuuden hallintaa ja sen vaatimaa hyvää vuorovaikutusosaamista. Mielestäni oppivassa yhteisössä vallitsevan vuorovaikutuskulttuurin ymmärtämisestä on etua esimerkiksi silloin, kun tulen toimimaan tulkkina vastaavissa tulkkaustilanteissa.

7 OPPIMISTILANNE HUMAK OPIKELIJATIIMILLE

Toiminnallisen opinnäytetyöni toisena toiminnallisena osuutena toimii opiskelijatiimille järjestettävä moniammatillisuutta ja tiimejä käsittelevä oppimistilanne. Tämän toisen toiminnallisen osuuden tarkoituksena on vastata osaltaan opinnäytetyön tilaajan asettamiin toiveisiin oppivan yhteisön kehittämisen näkökulmasta. Oppimistilanteen avulla saadaan laajempi näkemys HUMAK opiskelijatiimin toimintatapojen kehittämisestä, kuin ainoastaan itseni olisi mahdollista esittää. Saadut kehitysehdotukset olen koonnut lukuun 7.3, oppivan yhteisön tuottamat kehitysehdotukset. Moniammatillisuutta tutkineen Kaarina Isoherranen (2008, 161) mukaan yhteisön kehityksen kannalta on tärkeää, että se saa palautetta ympäristöstään, asiakkailtaan tai yhteisön

jäseniltään. Palautteen rakentava käsittely on edellytys toiminnan muutokselle ja kehitykselle (Isoherranen 2008a, 161).

Oppimistilanteen idea pohjautuu japanilaisten Nonakan ja Takeuchin (1994) kehittämään, uuden tiedon jakamisen tapaan (Poikela & Järvinen 2007, 183). Heidän mukaan uusi tieto luodaan sosiaalisen toiminnan seurauksena. Tällöin oppiminen ei tapahdu ainoastaan yksilöllisellä tasolla, koska toiminta on yhteistä. Oppivan yhteisön yhteisöllisyyden vuoksi on tärkeää, että toiminnan synnyttämät ajatukset ja ongelmat käsitellään myös yhteisesti. Käsittelemällä asiat yhdessä uusi tieto muuttuu osaksi yhteisön toimintaa. Tämän avulla voidaan ohjata uusien toimintatapojen ja -mallien syntymistä. (mt., 183.) Koen Nonakan ja Takeuchin luoman oppimistilannemallin vastaavan opinnäytetyöni tavoitteeseen jakaa uutta tietoa, niin että HUMAK opiskelijatiimillä on mahdollisuus hyödyntää sitä kehittäessään toimintaansa.

Oppimistilanteen järjestäminen perustuu moniammatilliseen työskentelyyn ja on osa HUMAK opiskelijatiimin toimintaperinteitä. Järjestäjäryhmämme muodostui kolmen eri koulutusalan opiskelijoista; kahdesta kulttuurituottajasta, yhteisöpedagogista ja itsestäni viittomakielentulkkina. Oppimistilanne rakentuu teoriaosuudesta ja ongelmakeskeisestä toiminnallisesta tehtävästä. On tutkittu, että ongelmakeskeisen toiminnallisen tehtävän avulla tieto saadaan linkittymään tiimin jäsenen aikaisempaan tietoon, joka vaikuttaa opeteltavan asian ymmärtämiseen. (Nurminen 2008, 177.)

Oppivan yhteisön jäsenillä on elämän kokemusta, joka antaa hyvät lähtökohdat toiminnan kehittämiseksi (Nurminen 2008, 175). Oppimistilanteessa esiin nousevana hiljaisena tietona toimii jokaisen oppivan yhteisön jäsenen HUMAK opiskelijatiimissä ja elämässään saamansa kokemukset moniammatillisuudesta ja tiimityöskentelystä. Tutkimusten mukaan moniammatillisuuden oppimisessa on tärkeää, että opiskelijalle kehittyy taito arvioida oman ja koko oppivan yhteisön toiminnan tarkoitusta. Tämän lisäksi opiskelijan tulee tiedostaa yhteisön muutostarpeet. Oppimalla tarkastelemaan muutostarpeita, opiskelija oppii näkemään ne mahdollisuutena itsensä ja yhteisön toimintatapojen kehittämiseksi. (mt., 173–174.) Ongelmakeskeisen tehtävän avulla opiskelijat saadaan jakamaan hiljaista tietoaan ja pohtimaan HUMAK opiskelijatiimin toiminnan tarkoitusta ja muutostarpeita. Näin heille tarjotaan mahdollisuus kehittää itseään ja yhteisön toimintatapoja.

Oppimistilanteellamme on yhteensä neljä tavoitetta. Tavoitteet voidaan listata seuraavasti:

- Luoda moniammatillisuuden ja tiimityöskentelyn oppimiskokemus.
- Antaa HUMAK opiskelijatiimin jäsenille mahdollisuus oppia tiedostamaan moniammatillisen yhteistyön muutoksen tarpeet ja näkemään ne mahdollisuutena itsensä ja toimintatapojen kehittämisessä.
- Jakaa oppivan yhteisön jäsenten HUMAK opiskelijatiimissä ja elämässään saamaansa hiljaista tietoa moniammatillisuudesta ja tiimityöskentelystä.
- Yhteisen toiminnan synnyttämän tiedon avulla luoda laajempi näkemys moniammatillisen oppivan yhteisön toimintatapojen kehittämisestä ja tämän kautta luoda kehitysehdotuksia HUMAK opiskelijatiimin toimintatapojen kehittämiseksi.

Tässä opinnäytetyössä en tule tarkastelemaan oppimistilannetta pedagogisesta- tai oppimisen näkökulmasta. Opinnäytetyön aiheen rajaamiseksi kuvaan ainoastaan lyhyesti kyseisen oppimistilanteen suunnittelun, - toteutuksen ja HUMAK opiskelijatiimin luomat kehitysehdotukset. Viimeisessä luvussa 7.4, vastaan tämän opinnäytetyöni tutkimuskysymykseeni, tarkastelen oppimistilanteen merkitystä viittomakielen tulkin työelämätaitojen kehitykselle.

7.1 Oppimistilanteen suunnittelu

Aloitimme järjestäjäryhmän kanssa oppimistilanteen valmistelun helmikuun puolella. Tällöin suunnittelu tapahtui jäsenten välisen Facebookiin perustetun keskustelukanavan kautta. Facebookissa käytävien keskusteluiden avulla varmistettiin yhteinen käsitys oppimistilanteen aiheesta. Siellä sovimme myös yhteisen kokoontumisen ajankohdasta ja oppimistilanteen todentamisesta tässä opinnäytetyössä. Facebookin avulla mahdollistettiin vuorovaikutus ajasta ja fyysisestä sijainnistamme riippumatta. Etäyhteyden pitäminen oli tärkeää, koska suunnittelun alkaessa olimme viettämässä hiihtolomaa eri paikkakunnilla.

Ensimmäisessä yhteisessä kokoontumisessa keskityimme oppimistilanteen kokonaisuuden suunnitteluun. Aluksi käsitelimme yhdessä, mitä kyseisellä oppimistilanteella tarkoitetaan ja sen keskeisimmät tavoitteet. Tällöin tavoitteena oli lähinnä tehdä moniammatillisuuden ja tiimityöskentelyn oppimiskokemus. Suunnittelutyön edetessä ja perehtyessämme Nonakan ja Takeuchin oppimistilannemallia käsittelevään aiheeseen syvemmin, meille selkiytyi oppimistilanteen luonne. Tämän seurauksena myös oppimistilanteen tavoitteet monipuolistuivat. Lopullisesti tavoitteiksi muodostui aikaisemmin luetteleman yhteensä neljä eri tavoitetta, keskittyen tiedon jakamiseen ja toiminnan kehittämiseen. Mielestäni kehittämistavoitteisiin vaikutti suurelta osin myös opinnäytetyöni asettamat tavoitteet HUMAK opiskelijatiimin kehitysehdotusten luomiseksi.

Suunnittelimme oppimistilanteen järjestämistä vapaan keskustelun avulla. Keskustelun saimme luotua oppimistilanteen keskeisimmät tavoitteet ja jaettua ryhmän jäsenille järjestämisen vastuualueet. Yhteisöpedagogi- ja kulttuurituottajaopiskelija vastasivat toiminnallisen osuuden järjestämisestä. Itseni ja toisen kulttuurituottajaopiskelijan vastuulla oli keskittyä teoreettisen osuuden toteuttamiseen. Käytännön toteutuksesta vastasimme kaikki yhdessä. Yhteistä päätöstä opintotilaisuuden kokonaisuudesta ei syntynyt ensimmäisessä yhteisessä kokoontumisessa, koska emme keksineet toiminnallisen osuuden tehtävää. Tämän vuoksi suunnittelua jatkettiin Facebookissa. Toiminnallisesta osuudesta vastaavat järjestäjät kokoontuivat pohtimaan yhdessä tehtävän sisältöä ja rakennetta oppimistilannetta edeltävänä päivänä. Tällöin he loivat toiminnallisen osuuden tehtävänannon. Teoreettisesta osuudesta vastaavina hoidimme teoreettisen osuuden kokoamisen tahoillamme. Viimeisimmät käytännönjärjestelyt hoidimme yhteisesti varsinaisena oppimistilannepäivänä. Käytännön järjestelyihin kuului muun muassa askartelua ja tilajärjestelyä. Lisäksi varmistimme oppimistilanteen vastuualueet. Seuraavassa osiossa tulen kuvaamaan oppimistilanteen siinä järjestyksessä kuin se järjestämisspäivänä toteutui.

7.2 Oppimistilanteen kuvaus

Oppimistilanne alkaa niin sanotulla eri ammattialojen kuvapelillä. Kuvapelin tarkoituksena on kasata eri vaihtoehtoista kokonaisuus, mitä kukin ajattelee eri ammattialo-

jemme tekevän. Kuvapelissä on kuusi eri vaihtoehtoa: mitä tekee, mitä osaa, keiden kanssa leikkii, paljonko tienaa, miten vaativaa ja erityisosaaminen. Annetuista kuvavaihtoehtoista HUMAK opiskelijatiimin jäsenet voivat valita mielestään sopivimman. Kuvapelin tarkoituksena halusimme nostaa esille ajatuksen siitä, että meillä jokaisella on omanlainen käsityksemme oppivassa yhteisössä mukana olevien eri ammattialojen toiminnasta. Valitsimme kyseisen tehtävän, koska moniammatillisessa yhteistyössä on tärkeää tiedostaa omat osaamisalueensa. Tämän avulla osaamista voidaan hyödyntää yhteisen osaamisen tueksi. Leena Rekolan (2008, 14) mukaan eri ammattialojen väliset tiedolliset, taidolliset ja asenteelliset erot voivat asettaa usein rajoja onnistuneen yhteistyön toteutukselle. Ajattelimme, että tehtävän kuvallisen ilmaisun avulla voidaan johdatella oppivan yhteisön jäseniä pohtimaan tietojaan toisista ammattialoista sekä pohtimaan sisäisiä skeemoja ja asenteitaan. Tehtävä toimii johdatuksena moniammatillisen teoreettisen osuuden käsittelyyn.

Teoriaosuudessa käsitellään moniammatillisuus sekä Katzenbach ja Smith (1994, 101) näkemyksiin pohjautuvat erilaisten tiimien käsitteet. Teoriaosuuden esittely toteutetaan samaa tietoperustaa käyttäen, jonka olen tuonut tässä opinnäytetyössä esille. Vastasin moniammatillisen teoriaosuuden esittelystä. Moniammatillisessa osuudessa nostetaan esille oman asiantuntijuuden tiedostamisen -, yhteistyön – ja vuorovaikutuksen tärkeys. Tämän jälkeen alkaa toisen kulttuurituottajaopiskelijan toteuttama toinen teoriaosuus. Toisessa teoriaosuudessa työryhmän, vale-, potentiaalisen- ja huipputiimin määritelmien esittelyiden avulla opiskelijatiimi saa käsityksen erilaisista tiimeistä. Oppimansa tiedon avulla opiskelijatiimin jäsenet voivat ilmaista ajatuksensa siitä, millainen tiimi he kokevat olevansa. Kyseiset vastaukset kerroin luvussa 5.3, erilaisten tiimien kehitys.

Teoriaosuuden jälkeen alkaa toiminnallinen osuus. Ensiksi oppiva yhteisö jaetaan kahteen ryhmään ja heille annetaan sama tehtävänanto suljetuissa kirjekuorissa (LIITE 1). Oppimistilanteessa järjestäjäryhmän tehtäväosuudesta vastaavat yhteisöpedagogi- ja kulttuurituottajaopiskelija kertoivat tehtäväsisällön aluksi yleisesti. Tällöin ryhmillä oli mahdollisuus kysyä tehtävän suorittamisesta tarkentavia kysymyksiä. Ryhmien tehtävänä on keksiä toimintamalli eli HUMAK opiskelijatiimin kehitysehdotus, hyödyntäen kaikkia kolmea koulutusala. Toimintamallin tulee myös tiimiyttää HUMAK opiskelijatiimin jäseniä. Toimintamuodon suunnittelun tueksi ryhmille jaetaan

opiskelijatiimin vuosikello (LIITE 2). Vuosikellosta käy ilmi HUMAK opiskelijatiimin toimikauden tärkeimmät tapahtumat. Kokonaisuudessaan ryhmien toiminnallinen tehtävä tulee toteuttaa joko valmentaja-, apuvalmentaja- tai opiskelijatyhmän näkökulmasta. Ryhmille annetaan noin puolitoista tuntia aikaa tehtävän toteutukseen. Tämän jälkeen heidän tulee esittää se toiminnallisena kaikille muille. Tehtävänannon yhteydessä ryhmille jätetään painottamatta, että heille ovat ratkaisemassa samaa tehtävää ja heitä kehoitetaan siirtymään ratkaisemaan sitä opiskelijatiimitilojen ulkopuolelle. Tämän tarkoituksena on ohjata ryhmiä tietoisesti erilleen. Oppimistilanteessa molemmat ryhmät siirtyivät omalla päätöksellään ratkaisemaan tehtävää eri paikkoihin, hyödyntäen läheisiä kahviloita.

Seurasin puolet ajasta toisen ryhmän toimintaa, jonka jälkeen siirryin toisen ryhmän pariin. Yhtenä toiminnallisen tehtävän ajatuksena oli, että jos ryhmät laitetaan ratkaisemaan tehtävää toisistaan erillään, he koettavat ratkaista sen ainoastaan oman ryhmänsä kesken. Tämän avulla halusimme luoda vertausta työelämään, jossa projektit hoidetaan yleensä vain omien seinien sisällä. Ajattelimme, että keskittyessä oman projektin hoitamiseen vuorovaikutus toisiin henkilöihin voi unohtua. Toisena ajatuksenamme toiminnallisessa osuudessa oli ryhmien välille syntyvän kilpailullisuuden vaikutus. Kilpailullisuus on paitsi ryhmän, myös yksilöiden persoonallisuuteen liittyvä tekijä. Tutkimusten mukaan kilpailullisessa ryhmässä ei tunneta vastuuta toisten suorituksesta. Kilpailullisessa ryhmässä esiintyy vähemmän vuorovaikutusta. Tämän seurauksena esiintyy enemmän ymmärtämisongelmia. (Isoherranen 2008b, 57.) Tarkkaillessani ryhmien toimintaa, siinä ei ilmennyt kilpailullisuutta. Ajatukset kilpailullisuudesta ja tehtävän ratkaisusta ainoastaan oman ryhmän sisällä olivat kyseenalaisia. Kyseenalaisuutta tukee Kaarina Isoherrasen (2008, 56) esittämä tutkimus, jonka mukaan pienessä ryhmässä yhteistyö motivaatio on parempi ja kilpailua ilmenee vähemmän. Näistä seikoista johtuen tehtävän työstäminen pienessä ryhmässä ilman vuorovaikutusta toiseen ryhmään on toisesta näkökulmasta katsoen etu.

Tehtävän työstämisen jälkeen ryhmät kokoontuvat ennalta sovittuun paikkaan esittämään kehitysehdotuksensa toiminnallisesti. Oppimistilanteessa ensimmäinen ryhmä perusti mielenosoituksen, jossa ilmaisivat oppivassa yhteisössä opiskelemisen epäkohtia. Yhtenä esimerkkinä heidän huudahduksensa: ”HUMAK älä unohda mei-

tä”. Tällä viitattiin siihen, että HUMAK opiskelijatiimin jäsenyydestä huolimatta koulutuksen tulisi muistaa, että kuulumme myös osaksi tavallista opiskeluryhmää. Toinen ryhmä purki tehtävänsä näytelmän keinoin. Näytelmässä he esittivät aloittavaa opiskelijatiimi ryhmää ensimmäisen päivän tapaamisessa. Näytelmässä esitettyjen vuorosanojen avulla, he toivat ilmi tekemänsä kehitysehdotuksen. Heidän kehitysehdotuksessaan korostui ryhmäytymisen tärkeys. Tehtävänannon mukainen osuus päättyi ryhmien esitysten myötä. Ryhmät halusivat oma-aloitteisesti kokoontua vielä yhteisesti käsittelemään kehitysehdotuksiaan tarkemmin.

Viimeinen osuus ja kokonaisuuden purku järjestettiin opiskelijatiimin tiloissa. Tällöin nousi esille, että ryhmät olivat tuottaneet kaksi lähes samanlaista kehitysehdotusta. Mielestäni he olisivat huomanneet ratkaisevansa tehtävää täysin samasta näkökulmasta, jos olisivat esimerkiksi tehtävän puolivälissä ottaneet yhteyttä toisiinsa. Käydessä ilmi, että ryhmien kehitysehdotukset olivat hyvin samanlaiset, ryhmät eli oppiva yhteisö alkoi työstää kehitysehdotuksiaan yhteisesti. Seuraavaksi esittelen oppivan yhteisön yhteisesti tuottamat kehitysehdotukset HUMAK opiskelijatiimin toimintatapojen kehittämiseksi.

7.3 Oppivan yhteisön tuottamat kehitysehdotukset

Kehitysehdotuksissa molemmat ryhmät keskittyivät ryhmäytymisen tärkeyteen osana tiimiksi muodostumista. Heidän mielestään tiimin kehityksen kannalta olisi tärkeää, että uudella HUMAK opiskelijatiimillä olisi mahdollisuus tavata jo ennen virallisen opiskelijatiimivuoden alkamista. Tapaaminen ei olisi oppivan yhteisön kannalta virallinen ja paikalla olisi myös edellisen vuoden HUMAK opiskelijatiimin jäseniä. Edellisen vuoden jäsenillä olisi tällöin mahdollisuus kertoa kokemuksistaan ja jakaa täten opiskelijatiimissä saamaansa hiljaista tietoa eteenpäin. Molemmat ryhmät huomioivat eri kampuspaikkakunnilta saapuvat uudet opiskelijatiimin jäsenet, joille järjestettäisiin opiskelijoiden toimesta majoitus.

Oppiva yhteisö nosti esille apuvalmentajien tärkeyden. He korostivat, että apuvalmentajien tulisi toimia koko HUMAK opiskelijatiimin lukuvuoden ajan sitoutuneesti tehtävään. Mielestäni yhteisessä kehitysehdotusten luomiskeskustelussa oli selkeästi

havaittavissa, että apuvalmentajia pidettiin osana tiimiä, koska heidän vähäiseen osallistumiseen kiinnitettiin suurta huomiota. Sitoutumattomuuden koettiin muun muassa lisäävän tiimivalmentajien kuormitusta. Kuormittavuudeksi luettiin, esimerkiksi tiimivalmentajien vastuulle jäävä pienienkin asioiden tiedottaminen tiimin jäsenille. Pienien asioiden tiedottamisen nähtiin soveltuvan paremmin apuvalmentajien vastuulle.

Oppimistilanteessa esille nousseesta hiljaisesta tiedosta käy ilmi, että oppivan yhteisön uudet toimintatavat, verrattuna tavalliseen koulutukseen vaativat harjoitusta. Yhdessä keskeisimmistä nostettiin tiedonjakamisessa ilmenevät puutteet. Tutkimusten mukaan moniammatillisessa toiminnassa usein ajatellaan, että oman tiedon jakaminen ei ole tärkeää muiden toiminnan kannalta (Isoherranen 2008c, 31). Kehitysehdotus keskustelussa nousi esille, että tiedot oppivan yhteisön jäsenten toiminnasta koettiin tärkeäksi. HUMAK opiskelijatiimin jäsenet kokivat, että jaettava tieto on usein pintapuoliseksi. Tietoa toisten tekemistä projekteista, harjoitteluista ja henkilökohtaisesta osaamisesta haluttaisiin nykyistä enemmän. Oppivan yhteisön mielestä ammatillista ja henkilökohtaista osaamista käsittelevien kattavien tietojen, avulla mahdollistetaan moniammatillisuuden hyödyntäminen.

Erityistä huomiota kehitysehdotus keskustelussa sai moniammatillisuutta ja henkilökohtaista osaamista käsittelevän tiedon jakamisen tarkeys. Ryhmät miettivät opiskelijatiimissä vietetyn vuoden aikana keräämänsä hiljaisen tiedon pohjalta erilaisia ratkaisumalleja siihen, kuinka uudet jäsenet voisivat oppia tuntemaan toisensa ja heidän osaamisensa paremmin. Esille nousi lokakuussa 2011 alussa pitämäni esitelmä viittomakielentulkin ammatista ja viittomakielisestä kulttuurista. Esitelmä oli koettu tärkeäksi ammattikuvan ymmärtämisen kannalta. Tämän vuoksi samanlaisia esittelyitä toivottiin myös muilta HUMAK opiskelijatiimiin osallistuvilta ammattialoilta. Ammatillisten esittelyiden lisäksi toivottiin parempaa tiedon jakamista oppivan yhteisön jäsenten henkilökohtaisesta osaamisesta. Ratkaisumalliksi tiedon jakamisen parantamiseksi esitettiin tiimin tiloihin tai Facebookiin luotavaa niin sanottua, oppivan yhteisön jäsenten ansioluetteloa. Ansioluettelo ei olisi muodollinen vaan jokainen opiskelijatiimin jäsen saisi luoda siitä omanlaisensa. Tärkeimmäksi osaksi ansioluetteloa nostettiin, että siitä käy ilmi projektien, työelämän tai harjoitteluiden parista saatu työkokemus sekä henkilökohtainen osaaminen.

Ryhmien mielestä Facebook koettiin helpoimmaksi vuorovaikutuksen välineeksi. Facebookin avulla vuorovaikutukseen opiskelijatiimin jäsenten kesken koettiin olevan matalampi kynnys. Tämän vuoksi ryhmät kokivat tärkeäksi, että uudelle tiimille tulisi luoda oma Facebook-ryhmä jo varhain. Facebookilla nähtiin olevan positiivisia vaikutuksia ryhmäytymiseen, vuorovaikutukseen ja ajankohtaisen tiedon jakamiseen.

7.4 Oppimistilanteen merkitys työelämätaitojen kehittymiselle

Oppimistilanteen rakentamiseksi meidän tuli moniammatillisena järjestäjäryhmänä toteuttaa tapahtuma, joka vastasi asettamiimme tavoitteisiin. Tämä edellytti mielestäni viittomakielentulkeilta vaadittavia työnhallinnan kokonaisuuden taitoja. Tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin, koska oppimistilanteen jälkeisen palautekeskustelun perusteella olimme onnistuneet luomaan uuden oppimiskokemuksen. Saatujen kehitysehdotusten pohjalta voi nähdä, että HUMAK opiskelijatiimin jäsenet ovat toiminnallisen tehtävän avulla tiedostaneet oppivan yhteisön muutoksen tarpeet ja nähneet ne mahdollisuutena toimintatapojen kehittämisessä.

Nonakan ja Takeuchin (1995) mukaan uuden tiedon oppiminen ei tapahdu ainoastaan yksilöllisellä tasolla, koska toiminta on yhteistä (Poikela & Järvinen 2007, 183). Tämän vuoksi koen, että olen saanut ongelmanratkaisuosuudessa kuuntelemieni keskusteluiden ja oppivan yhteisön tuottamien kehitysehdotusten pohjalta uutta tietoa. Nämä ovat tukeneet myös omaa moniammatillisuutta ja tiimejä käsittelevän tiedon oppimiskokemustani. Elina Nikoskisen (2010, 93) tekemän selvityksen mukaan, viittomakielentulkit kokevat opiskelun hyödyllisimpien taitojen kehittymiseen muun muassa kehittävän työotteen. Tähän sisältyy muun muassa oman työsuunnittelu sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot (mt., 93). Näitä taitoja koen kehittäneeni oppimistilanteen toteuttamisen yhteydessä. Järjestäjäryhmänä onnistuneen suunnittelutyön avulla loimme selkeät tavoitteet ja täten onnistuimme toteuttamaan yhteistä päämäärää tukevan oppimistilanteen. Vastatessani moniammatillisen teoriaosuuden toteutuksesta, hyödynsin myös tiedon hankinnan ja jakamisen taitojani.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli vastata tutkimuskysymykseen ”mitä merkitystä moniammatillisesta oppivasta yhteisöstä on viittomakielentulkin työelämätaitojen kehittymiselle”. Tarkastellen ainoastaan moniammatillisuuden -, tiimin- ja vuorovaikutuksen merkitystä. Koen opiskelijatiimissä saamien kokemusten kehittäneen viittomakielentulkin työn hallinnan kokonaisuuden vaatimia työelämätaitoja. Tekemieni havaintojen pohjalta oppivasta yhteisöstä on merkitystä erityisesti viittomakielentulkin vuorovaikutustaitojen ja tiimityöskentelyn kehitykselle. HUMAK opiskelijatiimin parissa saamani kokemukset vuorovaikutuksen ristiriitatilanteista ja moniammatillisen yhteistyön haasteista mahdollistivat reflektiivisen oppimisen.

HUMAK opiskelijatiimin keskeisenä tavoitteena on tiimityöskentelyn ymmärtäminen. Toimiessa moniammatillisessa oppivassa yhteisössä tiimityöskentelyn taidot kehittyvät selvästi, oman ja ryhmän reflektiivisen oppimisen kautta. Moniammatillisessa HUMAK opiskelijatiimissä, joutuu pohtimaan omaa - ja ammatillista osaamistaan. Koen näillä olevan vaikutusta oman asiantuntijuuden ymmärtämiseen ja arvostukseen. Opiskelijatiimin korostavat moniammatillisuus ja tiimityötaidot eivät kuitenkaan kuulu viittomakielentulkkien keskeisimpiin työelämätaitoihin. Tämän vuoksi koen niiden olevan merkittäviä yleisille työelämätaitojen kehitykselle.

Osallistuessa HUMAK opiskelijatiimiin ainoana viittomakielentulkki opiskelijana, kokemusteni mukaan opiskelijatiimissä suoritettavien opintojen kautta, viittomakielentulkin substanssiosaaminen ei kehity. Kolme keskeistä viittomakielentulkkien työelämätaitoa: kielitaito, kääntäminen ja tulkkaus sekä tulkkaustilanneosaamisen kehittäminen jäävät opiskelijan omalle vastuulle. Tämä vaikuttaa kokemusteni mukaan mahdollisuuksiin toimia sitoutuneesti HUMAK opiskelijatiimissä, joka on oppivan yhteisön edellytys HUMAK opiskelijatiimin yhteisen oppimiskokemuksen saavuttamiseksi. Sitoutuneisuus on edellytys tiimin toiminnalle. Myös tämän vuoksi opiskelijatiimissä perustettavan yritystoiminnan, tulisi keskittyä viittomakielentulkin substanssiosaamisen kehittämiseen.

Ainoana viittomakielentulkkiopiskelijana HUMAK opiskelijatiimin ja viittomakielentulkkien koulutusohjelman opinnot jäivät tällä hetkellä toisistaan irrallisiksi kokonaisuuksiksi. Tämä vaatii opiskelijatiimi opintojen kehittämistä viittomakielentulkin tärkeimpien työelämätaitojen kehittymisen näkökulmasta. Mielestäni HUMAK opiskelijatiimi opintojen yhdistäminen substanssiosaamisen kehittymiseen, voisi tapahtua, esimerkiksi kääntämiseen - tai pedagogiaan suuntautuvien viittomakielentulkkiopiskelijoiden osallistuessa HUMAK opiskelijatiimiin. Kääntämispalveluiden tai viittomakommunkaation ja tukiviittomien opettamispalveluiden tarjoaminen olisi mahdollista, esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalle sekä koulutuskeskuksille. Keskittyessä yritystoiminnalliseen palveluiden tarjoamiseen pääsääntöisesti myös yritystoiminnan parista saatavat oppimiskokemukset olisivat syvätasoisempia.

Toimimalla osana moniammatillista yritystä, jossa emme olleet riippuvaisia toistemme osaamisesta. Tämän vuoksi yrityksen kautta tapahtunut toiminta oli loppujen lopuksi yksilökeskeistä. Kokemusteni kautta saatujen havaintojen avulla, voidaan kuitenkin todeta olevan hyötyä myös yksilöllisesti toteutetusta toiminnasta. Yhden viittomakielentulkin osallistuessa HUMAK opiskelijatiimiin työelämätaitojen kehittymisen näkökulmasta toimintatapoja tulisi mielestäni kehittää esimerkiksi, niin että NY-yritystoimintaan ei olisi pakollista osallistua. Tällöin opiskelija voisi kehittää työelämätaitojaan työskennellen projekteissa tai toteuttamalla esimerkiksi työelämälähtöisen oppinäytetyön Jyväskylän alueella. Mielestäni oppivassa yhteisössä toteutettavat yhteiset yritysopinnot vastaavat yritystietouden kehitykseen kattavasti. Moniammatillisessa yrityksessä tehtävät hoidetaan usein ajatuksen ”tee sinä, koska osaat” pohjalta, jolloin konkreettisen oppimisen kokemukset voivat jäädä kuitenkin vähäisiksi. Toinen vaihtoehto tähän olisi, yritykseen tehtävät säännöt niin että toimintamallina olisi ajatus ”jokainen tekee sitä mitä ei osaa ja osaavat auttavat”.

Oppivan yhteisön parista saatavat kokemukset moniammatillisuudesta ja tiimityöskentelystä ovat kattavia. Tämän vuoksi NY-yrityksen ei ole mielestäni tärkeää toimia moniammatillisesti, varsinkaan jos tarve ei ole asiakas- tai tehtävlähtöinen. Substanssiosaamista kehittävän yrityksen perustaminen olisi mahdollista, jos oppivaan yhteisöön osallistuu vähintään kaksi viittomakielentulkkiopiskelijaa. Uskon myös toisen tulkkiopiskelijan antavan vuorovaikutuksellisen oppimisen kautta, tukea etäopis-

keluiden suorittamiselle. Näistä seikoista johtuen ainoana viittomakielentulkkiopiskelijana osallistuminen HUMAK opiskelijatiimiin edellyttää mielestäni erityistä harkintaa.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön avulla on lisätty tietoutta yhden viittomakielentulkkiopiskelijan osallistumisesta oppivan yhteisön toimintaan, koska toiminta oli ensikertaista. Aihepiiri on laaja ja perehtyminen on toteutettu opinnäytetyön sallimissa rajoissa. Tämän vuoksi opinnäytetyöni tekemisen aikana jatkotutkimushaasteiksi on noussut, muun muassa opiskelijatiimin parissa suoritettavien eri ammattialojen yhteisten kompetenssien tutkiminen ja HUMAK opiskelijatiimin asettamien tavoitteiden toteutuminen opiskelijatiimin toiminnassa.

Tässä opinnäytetyössä olen tarkastellut kokemuksia, oppimispäiväkirja merkintöjeni pohjalta käyttäen apunani fenomenologista tutkimusmenetelmää. Oppimispäiväkirjamerkinnöissä on selvästi nähtävissä, että havainnoissa kiinnitetään huomiota itselle merkityksellisiin asioihin. Tämän vuoksi suurin osa oppimispäiväkirjamerkinnöistäni käsittelee, esimerkiksi tulkkauksen parissa tekemiäni havaintoja. Opinnäytetyöni aihe vaihtui helmikuussa. Tämä myös vaikutti myös suurelta osin helmikuuhun saakka tekemieni havaintojen näkökulmalliseen eroon. Näistä seikoista johtuen toiminnallisen opinnäytetyöni tukena käytettyjen oppimispäiväkirjamerkintöjen hyödyntäminen jäi vähäiseksi.

Tässä opinnäytetyössäni saatuja havaintoja ei voida yleistää, koska kokemuksissa tulee huomioida osallisuuteni ja valitsemani toimintamuodot, esimerkiksi NY-yritystoiminnan parissa. Toimintaani ja sen kautta saatuihin havaintoihin on vaikuttanut suurelta osalta, esimerkiksi tekemäni valinnat suuntautumisen ja HUMAK opiskelijatiimissä suoritettavien opintojen kohdalla. Havaintoja voidaan kuitenkin hyödyntää suoritettavien työharjoitteluiden ja projektien toiminnan merkityksen huomioimiseksi, viittomakielentulkin työelämätaitojen kehittymisen näkökulmasta. Näkisin työstäni olevan hyötyä esimerkiksi Humanistisen ammattikorkeakoulun TKI-HUMAK Otolle, joka on viittomakielialan yksikön tutkimus- ja kehittämistoiminnan keskus. Helsingissä ja Kuopiossa Oton kautta viittomakielentulkkiopiskelijoille tarjotaan mahdollisuus tutustua viittomakielentulkin laajaan työkenttään (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2012b). Erityisesti opinnäytetyöstäni hyötyvät ne viittomakielentulkkiopiskelijat, jotka suunnittelevat yksin HUMAK opiskelijatiimiin osallistumista.

LÄHTEET

- Berg, Noora & Hagman, Nora & Lemmetty, Emmi 2010. Kohti yrittäjyyttä. Kolmen viittomakielen tulkin vaihtoehtoinen polku opinnoista työmarkkinoille. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Elinkeinoelämän keskusliitto 2011. Oivallus. Loppuraportti.
- Elinkeinoelämän keskusliitto 2010. Oivallus. 2. väliraportti.
- Elinkeinoelämän keskusliitto 2006. Tulevaisuusluotain. Verkostoitumisesta voimaa osaamiseen. Loppuraportti.
- Helakorpi, Seppo 2009. Asiantuntijuuden arviointi.
<http://openetti.aokk.hamk.fi/seppoh/osaamismittarit/asiant-mittari.pdf>. Viitattu 1.4.2012.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2012a. TKI-HUMAK Akseli.
<http://www.humak.fi/tutkimus/osaamiskeskukset/tki-humak-akseli>. Viitattu 1.4.2012.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2012b. TKI-HUMAK Otto.
<http://www.humak.fi/tutkimus/osaamiskeskukset/tki-humak-otto>. Viitattu 1.4.2012.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011a. Opinto-opas 2011-2012.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011b. Opiskelijatiimin oppimistyökalut.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011c. Opiskelu HUMAKissa. Opiskelijatiimi. Viitattu 20.11.2011. <http://www.humak.fi/opiskelu/opiskelu-humakissa/opiskelijatiimi>
- Hynynen, Heidi & Pyörre, Susanna & Roslöf, Maija 2010. Elämä käsillä. Viittomakielentulkin ammattikuva. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Tutkimuksia 5.
- Isoherranen, Kaarina 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY
- Isoherranen, Kaarina 2008a. Moniammatillinen toiminta ryhmäilmiönä. Teoksessa Raija Tähkiö (toim.) Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY, 84-144
- Isoherranen, Kaarina 2008b. Vuorovaikutuskulttuuri muutoksessa. Teoksessa Raija Tähkiö (toim.) Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY, 49-83.
- Isoherranen, Kaarina 2008c. Yhteistyön uusi haaste –moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa Raija Tähkiö (toim.) Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY, 26-48
- Katzenbach, Jon & Smith, Douglas 1994. Tiimit ja tuloksekas yritys. Suom. Maarit Tillman. 2. painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Keltikangas-Järvinen, Liisa 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Juva: WSOY.
- Kettunen, Anne & Ojanen, Laura 2011. Kipinästä tuli syttyä. Tulkkauksen ja asiantuntijapalvelu Vikke NY:n palvelujen tuotteistaminen ja markkinointi uudelle kohde ryhmälle. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

- Kela 2010. Tulkkauspalvelujen kilpailutuksen kysymykset ja vastaukset.
[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/120210175432NJ/\\$File/Kysymykset%20ja%20vastaukset%20nettiin%2012.2.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/120210175432NJ/$File/Kysymykset%20ja%20vastaukset%20nettiin%2012.2.pdf?OpenElement). Viitattu 23.4.2012
- Koski, Sohvi & Koskiniemi, Tanja 2011. Yhteistyön avaimet. Toimintamalli tukiviittomaopettajien ja puheterapeuttien moniammatilliseen yhteistyöhön. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Kuudes aisti NY 2012. Osavuosi katsaus ajalle 14.10.2011-31.12.2011. Jyväskylä: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Laine, Timo 2007. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Juhani Aaltola, Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 2. Painos. Jyväskylä: Gummerus, 28-45.
- Leinonen, Niina & Partanen, Timo & Palviainen, Petri 2002. Tiimiakatemia. Tositarina tekemällä oppivasta yhteisöstä. Jyväskylä: Gummerus.
- Nikander, Pirjo 2003. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti. Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon haasteena. Vuorovaikutuksellinen näkökulma. 40/2003, 279-290.
- Nikoskinen, Elina 2010. Viittomakielentulkkiin työelämään sijoittuminen, koulutuskokemukset ja jatko-opintosuunnitelmat. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja B. Projektiraportit ja selvitykset 16.
- Nuori Yrittäjyys 2010. NY Oma yritys –opiskelijan opas.
- Nurminen, Raija 2008. Koulutus kehityksen tukena. Teoksessa Raija Tähkiö (toim.) Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY, 173-186.
- Mäkelä, Keijo 2006. Nuotta 15. Nuorisalan koulutustoimikunnan alaisen koulutuksen tarveselvitys. Moniste 8/2006. Helsinki: Edita Prima.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Koulutus ja tutkimus vuosina 2011-2016. Kehittämissuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto.
- Piirainen, Elisa & Rytönen, Milla 2009. Kohti kaikille kuuluvaa teatteria. Haastattelututkimus teattereiden halusta ja mahdollisuuksista tuottaa esteetöntä teatteria viittomakielisille. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Pitkänen, Jenni 2007. Toimivaa yhteistyötä? Moniammatillinen yhteistyö viittomakielentulkkiin kanssa Kuurojen Liitto ry:n kuntoutussihteerien näkökulmasta tarkasteltuna. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Poikela, Esa & Järvinen, Annikki 2007. Työssä oppimisen prosessimalli oppimisen johtamisessa ja osaamisen arvioinnissa. Teoksessa Anneli Eteläpelto, Kaija Collin & Jaana Saarinen (toim.) Työ, identiteetti ja oppiminen. WSOY: Helsinki, 178–197.
- Raevaara-Marjanen, Annika 2011. Muutos välittyy – välitys muuttuu. Viittomakielialan Osuuskunta Vian tulkki välittäjien kokemuksia tulkkauspalveluiden siirrosta Kelaan ja Vian sisäisten tulkki välitysten yhtenäistämisprosessista. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun ylemmätutkinnon opinnäytetyö.

- Repo-Kaarento, Saara 2007. Innostu ryhmästä. Miten ohjata oppivaa yhteisöä. Helsinki: Kansainvalistusseura.
- Rekola, Leena 2008. Sosiaali- ja terveystalveluiden tuottamiseen vaikuttavia kehityssuuntia. Teoksessa Raija Tähkiö (toim.) Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY, 9-25.
- Reijonen, Sanna 2008. Työ yhteisön jäsen vai paikaton harhailija. Viittomakielen opiskelutulkki moniammatillisessa yhteistyössä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.
- Sign Line 2012. <http://www.signline.fi/fi-FI/>. Viitattu 2.3.2012.
- Suomi sanakirja 2012. <http://suomisanakirja.fi/kompetenssi>. Viitattu 23.4.2012.
- Teollisuuden ja työnantajain keskusliitto 2003. Kohti strategisia yritysverkostoja. Lisäarvoa luovat verkostot. Osaraportti 2.
- Tilastokeskus 2011. Tietoyhteiskunta.
<http://www.stat.fi/tup/tietoyhteiskunta/index.html>. Viitattu 28.3.2012
- Viittomakielialan Osuuskunta Via 2010. <http://www.via-ok.net/ota-yhteytta/tulkit/>. Viitattu 2.3.2012.
- Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1-2.painos. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

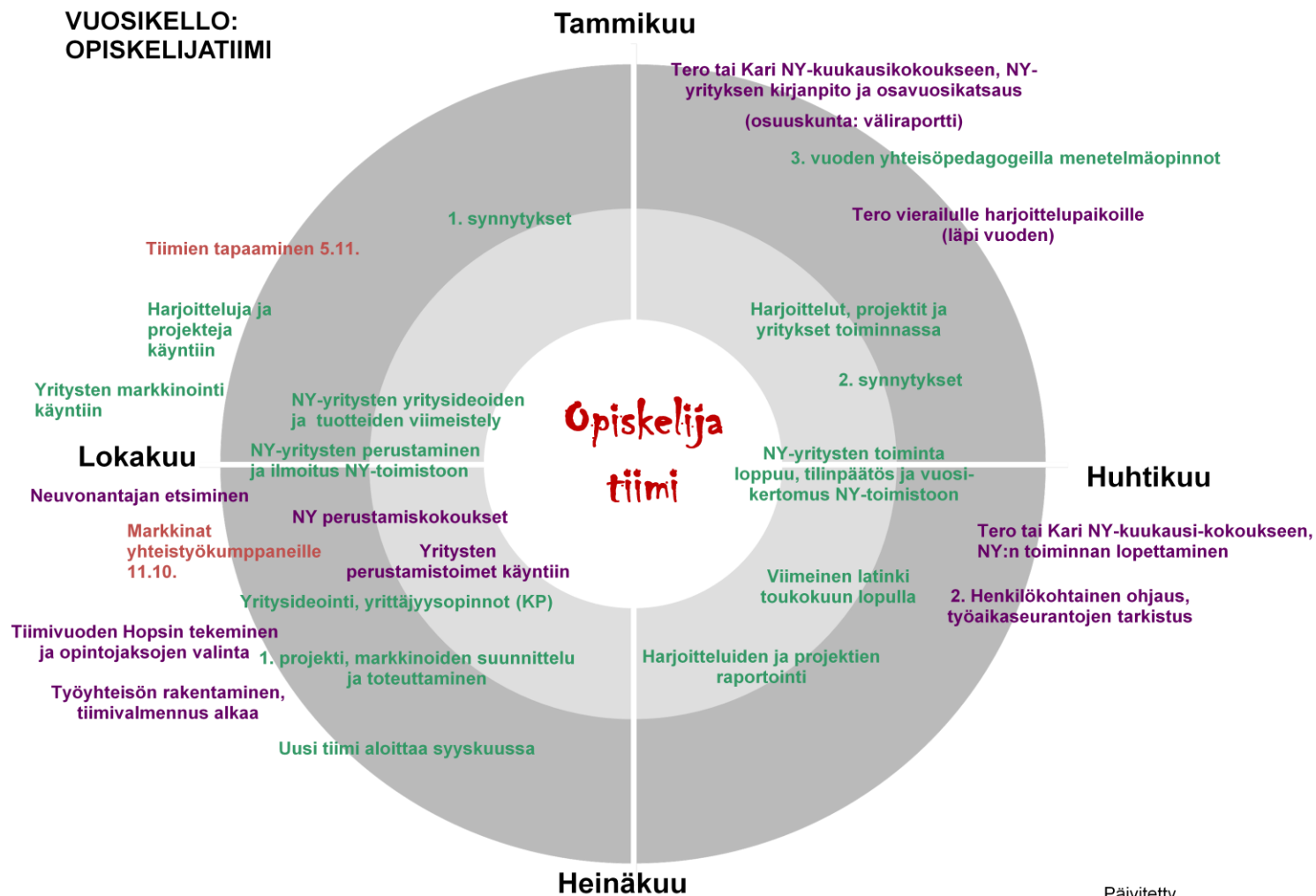
LIITE 1 Oppimistilaisuuden tehtävänanto

Keksikää toimintamalli, joka hyödyntää kaikkia kolmea koulutusala ja joka tiimiyyttää meitä. Toimintamuodon suunnittelussa voitte käyttää apuna Opiskelijatiimin vuosikalenteria. Toimintamuoto esitellään muille toiminnallisena.

Tehtävä toteutetaan yhtenä kolmesta näkökulmasta:

1. Valmentajaryhmä
2. Apuvalmentajaryhmä
3. Opiskelijaryhmä

LIITE 2 Opiskelijatiimin vuosikalenteri

VUOSIKELLO:
OPISKELIJATIIMI

Päivitetty
12.8.2011